

Siitä selvittiin - Vanhempien osallistuminen ja jaksaminen alkuopetusikäisten lasten etäopetuksen aikana koronakeväänä 2020

Terhi Saarenpää

Erityispedagogiikan pro gradu -tutkielma
kevätlukukausi 2022
Kasvatustieteiden laitos
Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Saarenpää, Terhi. 2022. Siitä selvittiin - Vanhempien osallistuminen ja jaksaminen alkuopetusikäisten lasten etäopetuksen aikana koronakeväänä 2020. Erityispedagogiikan pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteen laitos. 57 sivua.

Tässä tutkimuksessa tarkasteltiin etäopetuksessa olleiden 1-2 - luokkalaisten vanhempien kokemuksia osallistumisesta lastensa etäopetukseen ja jaksamisesta koronapandemian aikana. Tutkimuksessa oltiin kiinnostuneita myös, millä tavoilla tutkimukseen osallistuneiden vanhempien lasten kouluissa etäopetus oli järjestetty.

Tutkimus toteutettiin haastattelemalla yhdeksää vanhempaa maaliskuussa 2021. Aineisto kerättiin lumipallo-otantaa hyödyntäen. Haastattelumenetelmäksi valikoitui puolistrukturoitu teemahaastattelu. Aineisto analysoitiin aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla, jossa aineisto ryhmiteltiin ja yhdisteltiin luokiksi.

Vanhempien kertoman mukaan lasten kouluilla oli erilaisia käytäntöjä etäopetuksen järjestämiseksi. Vanhemmat osallistuivat aktiivisesti etäopetuksen suunni-
teluun suunnittelemalla ajankäyttöä, osallistumalla opettamiseen ja tukemalla lapsen tunteiden säätelyä, toiminnanohjausta sekä oppimista.

Tutkimuksessa löytyi monia vanhempia kuormittavia tekijöitä, mutta myös jaksamista tukevia tekijöitä. Suurimpina kuormittavuutta lisäävänä tekijänä oli tehtävien ja vastuiden kasaantuminen. Vanhempien täytyi huolehtia arjen pyörittämisestä, omista töistä ja lapsen etäopetuksesta. Vanhempien jaksamista heikensivät myös epä tietoisuus tilanteen kehittymisestä ja jatkumisesta. Etäopetusjakso oli vanhempien mukaan psyykkisesti kuormittavaa ja stressaavaa.

Vanhempien jaksamista tukevia tekijöitä olivat oma positiivinen asennoituminen tilanteeseen, ympäröivät olosuhteet, saatu tuki ja kokemus omasta osu-
misesta. Myös lapsen onnistumisten näkeminen auttoi jaksamaan. Vanhemmat pitivät tärkeänä, että kaikki olivat samassa tilanteessa ja myös työpaikoilla suh-
tauduttiin suopeasti.

Tämä tutkimus osoitti, että etäopetus koettiin jaksamista heikentäväksi. Vanhemmat kuitenkin kokivat, että olivat selviytyneet keväästä kaikesta huoli-
matta.

Asiasanat: koronapandemia, etäopetus, vanhempien osallistuminen, vanhempien voimavarat, vanhemmuuden stressi

ABSTRACT

This study examined the experiences of parents in grades 1-2 in distance learning about participation and coping during covid-19 pandemics. The study also looked at the ways in which distance learning was organized in different schools.

The study was conducted by interviewing nine parents in March 2021. The data were collected using a snowball sampling. The semi-structured thematic interview was chosen as the interview method. The data were analyzed using databased content analysis, in which the data were grouped and combined into categories.

Distance learning was organized in many different ways. Different schools had different practices. Most families received instructions electronically from the school. Parents actively participated in distance learning by planning the use of time, participating in teaching and supporting the child's emotion regulation, activity guidance and learning.

The study found many stressors, but also factors that support parents coping. The biggest factor increasing parents' workload was the accumulation of things to be handled. Parents have to take care of everyday life, their own work and the child's distance learning. The coping was also weakened by uncertainty about the development and continuation of the situation. According to the parents, the distance learning period was mentally stressful.

Factors supporting coping included one's own attitude, the surrounding conditions, the support received and the experience of one's own competence. Seeing the child's successes also helped to cope. The parents considered it important that everyone was in the same situation and that they were also welcomed in the workplace. This study shows that distance learning has contributed to parental coping. However, the parents felt that they had survived despite all the spring.

Sisältö

1	ETÄOPETUKSEN LÄHTÖKOHDAT	8
2	VANHEMPIEN OSALLISTUMINEN LASTEN OPISKELUUN.....	12
3	VANHEMPIEN JAKSAMINEN POIKKEUKSELLISESSA TILANTEESSA	15
4	TUTKIMUSTEHTÄVÄT	17
5	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN.....	18
5.1	Tutkimukseen osallistujat.....	18
5.2	Aineiston keruu.....	18
5.3	Aineiston analyysi	20
5.4	Eettiset ratkaisut.....	21
6	TULOKSET.....	23
6.1	Etäopetuksen järjestäminen.....	23
6.2	Vanhempien osallistuminen etäopetukseen	26
6.3	Vanhempien jaksaminen etäopetuksen aikana	30
6.3.1	Jaksamista heikentäviä tekijöitä	31
6.3.2	Jaksamista tukevia tekijöitä.....	33
7	POHDINTA.....	37
7.1	Käytännön johtopäätökset.....	39
7.2	Tutkimuksen luotettavuus ja jatkotutkimushaasteet	40
	LÄHTEET	42
	LIITTEET.....	47

JOHDANTO

Vuoden 2020 alussa alkoi kuulua huolestuttavia uutisia maailmanlaajuisesta Covid-19 viruksesta. Maaliskuussa 2020 Maailman terveysjärjestö julisti koronaviruksen maailmanlaajuiseksi pandemiaksi. (WHO2020c). Rajoituksia otettiin Suomessa käyttöön myös varhaiskasvatuksen, opetuksen ja koulutuksen järjestämisessä. Suomessa siirryttiin poikkeustilaan ja koulut suljettiin. Suurin osa oppilaista siirtyi kahdeksi kuukaudeksi etäopetukseen koteihinsa. Peruskouluissa siirryttiin etäopetukseen 18.3.2020–13.5.2020 väliseksi ajaksi (Valtioneuvoston asetus 126/2020), mikä oli täysin uudenlainen tilanne opettajille, oppilaille ja huoltajille.

Poikkeustilan myötä valtioneuvosto antoi valmiuslakia koskevia käyttöönottoasetuksia, jotka tartuntatautilain (1227/2016) ja muun lainsäädännön kanssa mahdollistivat erilaisten rajoitusten asettamisen yhteiskuntaan. (Eduskunta 2020; valtioneuvosto 2020a.) Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, miten vanhemmat osallistuivat etäopetukseen ja miten se sujui. Lisäksi selvitettiin, miten vanhemmat kokivat koronapandemian vaikuttaneen jaksamiseensa vanheppina.

Koronapandemiasta on käytetty useita eri käsitteitä kuten Covid-19, koronaepidemia ja koronavirusepidemia. Tässä tutkielmassa kuitenkin käytetään sanaa koronapandemia, jolla tarkoitan maaliskuussa 2020 alkanutta ajanjaksoa, joka on edelleen käynnissä. Tutkimukseni kohdistuu kuitenkin kevääseen 2020, jolloin pandemia alkoi Suomessa. Teoriapohjana käytetään löyhästi perhestressiteoriaa, jonka mukaan yhdelle perheenjäsenelle tapahtuvat muutokset ja haasteet vaikuttavat koko perheeseen. (Allen & Henderson 2016, 209–211.)

Suomessa ei ole aiemmin ollut etäopetusta näin laajasti kuin keväällä 2020. Etäopetukseen jouduttiin siirtymään hyvin lyhyellä varoajalla ja menetelmiä kehitettiin nopeasti. Etäopetus aloitettiin 18.3.2020 ja sitä jatkettiin 13.5.2020 asti hallituksen esityksen mukaisesti. (Finlex 2021.) Kaikkien oppilaiden suositeltiin

opiskelevan etäopetuksessa, mutta esiopetuksen, perusopetuksen 1-3 - vuosiluokkien ja erityisen tuen oppilaiden oli mahdollista opiskella myös lähiopetuksessa (Perusopetuslaki 17 §).

Koronapandemian koetuista vaikutuksista perheisiin oltiin kiinnostuneita heti koronapandemian alkaessa Suomessa. Vanhempainliitto teetti kyselyn keväällä 2020, jossa selvitettiin, mitä perheille kuuluu juuri nyt. Kyselyn väliraportin (21.4.2020) mukaan etäopetus oli vaikuttanut perheisiin vaihtelevasti. Suurin osa kyselyyn vastanneista vanhemmista (52 %) kertoi perheensä jaksavan hyvin ja vain kolmestoista prosenttia (13 %) vastanneista kertoi perheensä jaksavan heikosti. Kyselyn mukaan perheet, joissa oli tehostetussa tai erityisessä tuessa olevia lapsia, jaksoivat huonommin.

Saksassa teetettiin myös samankaltainen tutkimus keväällä 2020. Tutkimus toi esiin sen, että suurin (54 %) osa vanhemmista tasapainotteli oman etätönsä ja lastensa etäopiskelun välillä. Suurimpana haasteenaan vanhemmat kokivat stressin, joka vaikutti kykyyn tukea lastensa oppimista (Opperman 2020).

Etäopetus ei ennen koronapandemiaa ollut Suomessa peruskouluissa yleistä ja myöskään etäopetuksen käsite ei ollut vakiintunut. Aiemmin on käytetty myös paljon verkko-opetuksen käsitettä, mutta etäopetus vakiintui koronaajan etäopetuksen aikana yleiseksi käsitteeksi. (mm. Meisalo, Sutinen, Tarhio 2003; Mäkitalo & Wallinheimo 2012 vrt. Ahtiainen ym. 2020; Kankaanranta & Kantola 2021).

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää, miten etäopetus oli järjestetty tutkimukseen osallistuneiden perheiden kouluilla, miten tutkimukseen osallistuneet vanhemmat osallistuivat lasten etäopetukseen ja miten he kokivat etäopetusjakson vaikuttaneen heidän omaan jaksamiseen. Tavoitteena oli selvittää, millä tavoin vanhemmat osallistuivat etäopetukseen. Oliko avun tarve tehtävissä auttamista vai myös jotain muuta. Alle 10-vuotiaat lapset tarvitsevat tukea niin omassa toiminnanohjauksessaan kuin myös perustarpeista huolehtimisessa. Vanhempien täytyy huolehtia etäopetuksessa tukemisen lisäksi myös lastensa

ruokailusta ja muista päivittäisistä asioista. Tässä tutkimuksessa oltiin kiinnostuneita vanhempien jaksamisesta siitä näkökulmasta, että mitkä tekijät tukivat ja mitkä kuormittivat vanhempien jaksamista.

Tässä tutkimuksessa kiinnostuksen kohteena ovat alkuopetusikäisten lasten vanhemmat. 1-2 - luokkalaiset tarvitsevat yleensä enemmän apua ja tukea vanhemmiltaan kuin vanhemmat oppilaat. Aihe on erittäin ajankohtainen ja tärkeä. Etäopetus on koskettanut suurta osaa suomalaisista peruskoululaisista ja onkin tärkeää saada tietoa siitä, missä on onnistuttu ja missä olisi vielä kehitettävää.

1 ETÄOPETUKSEN LÄHTÖKOHDAT

Etäopetusta ei ole viime vuosikymmeninä ennen koronapandemiaa ollut kovinkaan paljoa. Siitä johtuen etäopetuksen käsite ei ole vielä kovin vakiintunut. Etäopetus voi olla reaaliaikaista, ei-reaaliaikaista tai yhdistelmä molempia. Etäopetuksessa opettaja ja oppija eivät ole samassa tilassa. Reaaliaikaisessa etäopetuksessa opettaja ja oppilaat ovat verkkoyhteydessä verkkoneuvotteluohjelman (esim. Microsoft Teams, Google Meet) kautta. Ei-reaaliaikaisessa etäopetuksessa opiskeltavat sisällöt ja vuorovaikutus ovat oppimisalustoilla kuten Peda.netissä tai Moodlessa. Yhdistelmässä yhdistetään molempia tapoja sujuvasti. (Vuorio ym. 2021, 14.)

Etäopetuksen englanninkielisiä käytössä olevia termejä ovat eLearning, e-learning, digital learning, distance learning ja distance education. Aivan kuten suomen kielessäkin, virallista ja vakiintunutta termiä ei englanniksi ole. Bates (2001, 5) määrittelee englannin kielisen *distance education* termin siten, että oppilaat saavat valita itse ajan ja paikan, jossa opiskelevat ilman kasvokkaista kontaktia opettajaan.

Mäkitalo ja Wallinheimo (2012) puhuvat virtuaalisista ympäristöistä ja verkko-opetuksesta. Meisalo, Sutinen ja Tarhio (2003) taas puhuvat virtuaali-, mobiili- ja monimuoto-opetuksesta. Kaikki nämä termit painottuvat eri tavalla, mutta yhteistä kaikille termeille on teknologian välityksellä tapahtuva oppiminen, jossa opettaja ja oppilas eivät ole samassa paikassa yhtä aikaa. (Meisalo, Sutinen, Tarhio 2003, 33). Holmbergin (1992, 8) mukaan etäopetus on yläkäsite ja tarkoittaa opiskelumuotoja, joissa opiskelua ei valvota samassa tilassa opiskelijan kanssa. Opetuksen lähtökohtana kaikissa tilanteissa on kuitenkin suunnitelmallinen opetus, ohjaus tai neuvonta. Suomen kielessä koronapandemian aikana käsitteeksi vakiintuikin etäopetus ja sitä käytetään myös tässä tutkimuksessa.

Etäopetus ei ole kuitenkaan uusi ilmiö. Sitä on ollut aiemminkin pienemässä muodossa ja erilaisia kokeiluja on ollut. Perusopetuksen järjestäminen ei ole lain mukaan mahdollista pelkästään etäopetuksessa (Perusopetuslaki

1998/628). Suomessa oppivelvollisuuden voi suorittaa osallistumalla perusopetukseen tai vaihtoehtoisesti oppivelvollisen on saatava opetusta muussa oppilaitoksessa. Oppivelvollisuuden voi kuitenkin suorittaa myös kotiopetuksena. (Peruskoululaki 476/1983 33 §.)

Etäopetus ja kotiopetus tarkoittavat eri asiaa. Etäopetuksessa opetusvastuu on opettajalla ja etäopetus ei ole kotiopetusta. (Opetushallitus 2020a.) Huoltajien merkitys lapsen oppimisen tukemisessa kuitenkin korostuu, kun lapsi on etäopetuksessa (Kankaanranta & Kantola 2020; Opetushallitus 2020a.) Kotiopetuksessa olevan lapsen opettamisesta vastaa oppilaan huoltaja. Kunta ei ole vastuussa kotiopetuksessa olevan oppilaan opetuksen järjestämisestä. (Opetushallitus 2020a.)

Moore (1990) on tutkinut etäopetusta ja kehittänyt teorian etäopetuksen perusteista. Hänen mukaan etäopetuksen kolme merkittävintä elementtiä ovat opetuksen ja oppimisen erillisyyden, teknisten laitteiden käyttö sekä opettajan ja oppilaan välisen kaksisuuntaisen vuorovaikutuksen mahdollisuus. Hänen mukaan vuorovaikutusta tapahtuu kolmella tavalla: oppijan ja sisällön, oppijan ja opettajan sekä oppijan ja toisen vertaisoppijan välillä. (Moore 1993, 19–20.) Cavanaugh, Gillanin, Kromreyn, Hessin ja Blomeyerin (2004) mukaan etäopetusta voidaan harkita aina, kun lähiopetuksen järjestäminen on vaikeaa tai lähiopetuksessa ei pystytä takaamaan opetuksen laatua muun muassa epäpätevien opettajien vuoksi.

Nummenmaan (2012, 4) mukaan etäopetuksessa käytettäviä sovelluksia hyödynnetään tiedottamiseen, vuorovaikutukseen ja opetuksen tai materiaalin välittämiseen. Vuorovaikutusta etäopetuksessa voi tapahtua oppilaan ja opettajan välillä, opettajan ja vanhemman välillä, opettajien välillä sekä oppilaan ja vertaisten välillä. Oppilaiden keskeinen vuorovaikutus kuitenkin jää melko vähäiseksi etäopetuksessa.

Suomessa on pilotoitu jo ennen kevään 2020 poikkeustilaa etä- ja lähiopetuksen sulauttamista yhteen. Niilo Mäki-Instituutin Tuuve - tuettua verkkooppimista erityistilanteissa - hankkeen tarkoituksena oli auttaa sellaisia lapsia, joi-

den opiskelu ei onnistu lähikoulussa jonkin psyykkisen tai somaattisen sairauden vuoksi. Hankkeen kautta tietoa saatiin muun muassa siihen, milloin tuettu verkko-oppiminen olisi oppilaalle hyvä vaihtoehto. (Sergejeff 2020.)

Toinen etäopetusta hyödyntävä hanke Suomessa on Monni Online-hanke. Monni-hankkeen tavoitteena oli kehittää toimintamalli, jossa oppilaan päättödistuksen saaminen turvataan yhdistämällä tuettua etäopiskelua ja moniammatillisia lähitoimijoiden palveluja. (Sergejeff 2020.)

Etäkoulu Kulkuri on etäopetuksen järjestäjä sellaisille oppilaille, jotka asuvat ulkomailla: *Kulkuri on ulkomailla asuvan oppilaan verkkokoulu, jossa lapsi oppii suomen kieltä ja suomeksi – tarvittaessa kaikkia peruskoulun aineita* (Kulkuri-verkkosivusto 2021.) Kulkurin toiminnan perusteena ovat suomalaisen perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet. Kulkuri on jatkoa Kansanvalistusseuran perinteelle. Suomalainen etäopetus alkoi Kansanvalistusseuran Kirjeopiston perustamisesta vuonna 1920. Verkko-opetusta alettiin kehittämään 2000-luvun alusta alkaen. (Kulkuri-sivusto 2022.)

Ennen koronapandemiaa etäopetusta tutkineen Nummenmaan (2012, 3-5) mukaan etäopetusta järjestetään hyvin erilaisin tavoin. Eniten etäopetuksessa käytettiin sähköpostia, mutta käytössä olivat myös erilaiset oppimisalustat ja videoneuvottelut. Tutkimuksen mukaan virtuaalimaailmojen käyttö oli vähäistä. (Nummenmaa 2012,3-5.)

Koronapandemian aikaista etäopetusta on tutkittu jo melko paljon (mm. Basak & Starr 2021; Ahtiainen ym. 2020; Kankaanranta & Kantola 2021; Nusser 2021). Suomessa tehdyn Koulunkäynti, opetus ja hyvinvointi kouluyhteisössä koronaepidemian aikana - tutkimuksen ensimmäisten tulosten mukaan etäopetuksen järjestäminen ja toteutuminen vaihteli paljon vastaajien välillä. Tutkimus toteutettiin kyselynä opettajille, oppilaille, vanhemmille ja rehtoreille sekä oppilashuoltohenkilöstölle. Siihen osallistui 870 rehtoria, 5361 opettajaa, 56784 oppilasta ja 35586 huoltajaa. (Kankaanranta & Kantola 2020.)

Kankaanrannan ja Kantolan (2020) ensimmäisten tulosten mukaan etäopetukseen kotona osallistui 88 prosenttia peruskoulun erityistä tukea saavista op-

pilaista. Heidän tutkimuksensa mukaan osalla oppilaista etäopiskelu sujui paremmin kuin lähiopetus, koska kuormitus kotona oli vähäisempää. Osalla taas etäopetus ei sujunut ollenkaan ja opiskelu jäi tauolle. Suurimmalle osalle (66 %) kyseiseen tutkimukseen osallistuneista tehtävät tulivat jonkin sähköisen järjestelmän kautta ja 37 prosentilla osa tunneista pidettiin verkkoyhteyden välityksellä. Pieni osa (11 %) ei saanut koulusta säännöllistä yhteydenottoa.

Kleinman ja Entin (2020) vertailivat oppilaiden oppimista lähi- ja etäopetusryhmien välillä. Oppimistulokset eivät eronneet ryhmien välillä. Kuitenkin etäopetuksessa huomattiin, että kasvokkaisen vuorovaikutuksen puuttuessa oppilaat eivät saaneet tukea riittävästi. Myös teknisiin ongelmiin oli vaikeampi antaa tukea.

Verkko-opetusta etäopetuksessa ovat tutkineet Khalif, Salsa ja Kouraichi (2021) Palestiinassa. Siellä perusopetus oli päätetty järjestää verkko-opetuksena hyödyntäen muun muassa Google Classroomia, Microsoft Teamsia ja Zoomia. Tutkimuksen mukaan opettajat kokivat, että eivät olleet riittävän valmistautuneita yllättävään etäopetukseen. (Khalif, Salsa & Kouraichig 2021.) Etäopetuksen suurimpina haasteina oli opettajien mielestä pidetty tarvittavan laitteiston puuttumista ja opettajien tieto- ja viestintätaidoissa (TVT) olevia puutteita (Hurme & Laamanen 2014, 32).

Etäopetukseen liittyy monenlaisia haasteita. Nusser (2021) on tutkinut opiskelijoita, joilla on erityistarpeita ja heidän selviytymistään koulujen ollessa suljettuna. Hänen mukaan suurin osa vanhemmista ilmoitti vaikeuksista motivoida lapsiaan opiskeluun. (Nusser 2021, 58.) Suomalaisen tutkimuksen mukaan erityiseen tai tehostettuun tukeen kuuluvista lapsista 44 prosenttia ei saanut minkäänlaista erityistä tai tehostettua tukea koronakeväänä 2020. (Kankaanranta & Kantola 2020, 10.)

2 VANHEMPIEN OSALLISTUMINEN LASTEN OPISKE- LUUN

Tässä osiossa tarkastellaan aiempaa tutkimusta vanhempien osallistumisen näkökulmasta. Vanhempien osallistumisella tarkoitetaan vanhempien antamaa tukea lapsilleen. Englannin kielessä vanhempien osallistumisesta käytetään usein sanaa involvement. (vrt. osallisuus). (mm. Weihua ym. 2012; Wong ym. 2018.)

2.1 Vanhempien osallistumisen muodot

Vanhempien osallistumista lastensa opiskeluun on tutkittu paljon (mm. Forsberg 2007; Silinskas, Niemi, Lerkkanen & Nurmi 2012) ja on todettu, että osallistumisen muotoja on useita erilaisia. Vanhemmat voivat auttaa lapsiaan tehtävissä tai kannustaa heitä rohkaisemalla tehtävien ääreen. Ahtiaisen ja kumppaneiden (2020) ensimmäisten tulosten mukaan suurin osa vanhemmista auttoi lapsiaan päivittäin niin tehtävien ymmärtämisessä kuin laitteiden ja etäyhteyksien kanssa.

Kotitehtävien tekemisestä ja vanhempien osallistumisesta niihin on tehty erilaisia tutkimuksia. Forsbergin (2007, 8–12) mukaan vanhempien osallistuminen voi olla sekä pedagogista auttamista että sosiaalista ohjaamista tehtävien pariin. Jotkut lapset tarvitsevat enemmän konkreettista ohjaamista tehtävien pariin sekä lisäksi valvontaa, koska heillä on taipumusta tehdä jotain heille mielekkäämpää. Toiset taas tarvitsevat pedagogista apua tehtävistä suoriutumiseen, kun taas osa lapsista on hyvin itsenäisiä eivätkä halua vanhempien osallistuvan tehtäviin. Tällöin vanhempien tehtäväksi jää vain varmistaa, että kotitehtävät on tehty. (Forsberg 2007, 8–12.)

Wongin, Hon, Wongin, Tungin, Chown, Raon, Chan ja Ipin (2018, 6) mukaan vanhempien osallistuminen lasten koulutukseen kotona oli yhteydessä kielelliseen kompetenssiin ja psykososiaaliseen hyvinvointiin. Myös Silinskas, Niemi, Lerkkanen ja Nurmi (2012, 10) ovat tutkineet miten vanhempien osallistuminen vaikuttaa oppilaiden akateemiseen suoriutumiseen. Heidän mukaansa

vanhempien osallistumisen hyödyt liittyvät sekä psykososiaaliseen hyvinvointiin että akateemisiin taitoihin.

2.2 Vanhempien osallistumisen yleisyys etäopetuksessa

Ahtiaisen ja hanketyöryhmän (2020) tulosten mukaan noin 90 % kyselyyn osallistuneista vanhemmista kertoi, että aikuisen täytyi olla läsnä ainakin osittain kun lapsi opiskeli etäopetuksessa koronakeväänä 2020. Lisäksi 67 prosenttia vanhemmista huolehti, että lapsi oli oikeaan aikaan etäyhteyden äärellä. Myös yli puolet vanhemmista kävi päivittäin lapsen kanssa läpi päivän lukujärjestyksen.

Vanhempien osallisuutta lastensa kotitehtäviin ja sen yhteyttä perhetaustaan ovat tutkineet Dumont, Trautwein, Ludtke, Neumann, Niggli ja Schnyder (2011, 64). Heidän mukaan vanhempien perhetaustan yhteys lastensa kotitehtäviin osallistumiseen oli vähäinen. Kuitenkin korkeamman koulutustason vanhempien huomattiin osallistuvan enemmän kuin vähemmän koulutettujen. Oppilaiden koulusuoriutumiseen ja -tuloksiin vanhempien osallistuminen vaikutti positiivisesti. Enemmän kuitenkin havaittiin vanhempien osallisuudella olevan yhteyttä motivaatioon liittyviin asioihin kuin koulutuloksiin. (Dumont ym. 2011, 64.)

Vanhempien osallistumista lastensa opiskeluun etäopetuksessa tutkittiin Nusserin (2021, 21) tutkimuksessa. Tutkimuksen mukaan peruskouluikäisten vanhemmat käyttivät noin viisi tuntia viikossa lastensa opiskelun tukemiseen. Oppilaiden, joilla on erityisiä haasteita, vanhempien osallistuminen oli kaksinkertaista.

Tutkimuksen mukaan koronapandemian etäopetuksen aikana yksinhuoltajavanhemmat käyttivät vähemmän aikaa lastensa etäopetukseen kuin sellaiset vanhemmat, jotka olivat naimisissa. (Bansak & Starr 2021, 12.) Bansakin ja Starrin (2021, 12) mukaan myös koulutustaso vaikutti vanhempien osallistumiseen etäopetuksessa. Korkeammin koulutetut käyttivät enemmän aikaa lasten auttamiseen kuin matalammin koulutetut. Hertzin, Mattesin ja Shookin (2021) tutkimuksessa tutkittiin yksinhuoltajaaitejä koronapandemian aikana. Ha-

vaittiin, että äitien täytyi työskennellä täysipäiväisesti tukeakseen lapsiaan. Pandemia vaatii intensiivistä sitoutumista lastensa tarpeisiin. Yksinhuoltajaäidit kokivat, että heidän työn tuottavuus laski verrattuna monien aikuisten talouksiin. (Hertz, Mattes & Shook 2021, 2029.)

2.3 Perheiden taustatekijät etäopetuksen aikana

Perheillä on havaittu olevan monia tarkoituksia selviytyä covid-19 pandemiasta. Niitä olivat 1) joustavuus omassa työssä, 2) Yhteiskunnan palvelut ja tuki, 3) sosiaaliset ihmissuhteet, 4) epävirallinen tuki, 5) sopimukset jokapäiväisistä käytännöistä, 6) joustavuus päivän toiminnoissa, 7) perheen kesken vietetty aika, 8) perheen sisäiset keskustelut, 9) henkilökohtainen asenne 10) oma aika, 11) joustavuus palkkatyön standardeissa. (Kaittä, Hakovirta & Anttila 2020, 5).

Poikkeustilan aikana suomalaisten perheiden ajalliset rajat hämärtyivät ja joissain tapauksissa katosivat kokonaan. (Salin, Kaittä, Hakovirta & Anttila 2020, 13.) Etäopetuksessa vanhemmista lähes puolet (47 %) koki toimivansa lapsen pääasiallisena opettajana. Muita vastuurooliin vanhempien nimeämiä olivat myös opettaja (36 %), erityisopettaja (7 %) ja koulunkäynninohjaaja (2 %). (Kankaanranta & Kantola 2020.)

Ahtiaisen ja kumppaneiden (2020, 55) mukaan 91 % oppilaista tukena oli kotona asuva huoltaja. Vain 8 % kyselyyn vastanneista huoltajista kertoi, että iso-vanhempi tai muu sukulainen oli osallistunut etäopetukseen. Vanhemmista suurin osa huolehti, että lapsi oli oikeaan aikaan etäyhteyksien äärellä ja kävi muutenkin läpi päivän tehtävät yhdessä lapsen kanssa. Tulosten mukaan lapset tarvitsivat enemmän tukea ja 67 % vanhemmista käytti enemmän aikaa lastensa koulutehtävissä auttamiseen.

3 VANHEMPIEN JAKSAMINEN POIKKEUKSELLISESSA TILANTEESSA

Tässä tutkimuksessa vanhempien jaksamisella tarkoitetaan vanhempien kykyä selviytyä etäopetuksesta ja muista päivittäisistä asioista kuten omasta työstä ja arjenhallinnasta. Vanhempien jaksaminen on käännteinen ja arkikielinen käsite vanhemmuuden uupumukselle ja vanhemmuuden stressille. Aunola ja Sorkkila (2019;2020;2021) ovat tutkineet vanhempien uupumusta ja kehittäneet mittareita sen varhaiseen tunnistamiseen. Vanhemmuuden uupumus on stressiin liittyvä tila, johon sisältyy emotionaalinen uupumus vanhempana (eli väsymys, joka ei häviä lepäämällä), kyllästyminen vanhemmuuteen (eli vanhempi ei enää nauti vanhemmuudesta), emotionaalinen etäisyys lapsiin. (eli vanhempi suorittaa vanhemmuutta, mutta lämpöä ei ole). Lisäksi vanhemmuuden kokemus on erilainen kuin ennen uupumista. Vanhempien uupumukseen liittyy häpeää ja syyllisyyttä. (Roskam ym. 2018.)

Vanhempien uupuminen (*parental burnout*) on erillään muuhun elämään liittyvästä kuormituksesta. (Aunola & Sorkkila 2020.) Neljä uupumiseen vaikuttavaa tekijää olivat: 1) emotionaalinen uupumus vanhemman roolissa, 2) kontrasti aiempaan itseensä vanhempana, 3) vanhemman rooliin kyllästymisen tunne ja 4) emotionaalinen etäisyys lapsistaan. (Aunola & Sorkkila 2020, 719.)

Koronapandemia on aiheuttanut perheille useita erilaisia stressitekijöitä. Pandemia on saattanut vaikuttaa jokaiseen perheen jäseneseen, vaikka suurimmat muutokset olisivat tapahtuneet vain yhdelle jäsenelle. Perheiden stressi- ja resilienssiteorian mukaan perheiden elämään kuuluu useita riskitekijöitä, jotka uhkaavat yksilöiden ja perheen hyvinvointia. Teorian mukaan yhdelle perheenjäsenellä tapahtuvat muutokset ja haasteet uhkaavat koko perheen hyvinvointia. (Allen & Henderson 2016, 209–211.) Ahtiaisen ja kumppaneiden (2020, 62) tutkimuksen ensitulosten mukaan vanhemmat kokivat arjen yhteensovittamisen haastavana.

Etäopetukseen siirtyminen ja mahdolliset muut pandemian seurauksena tulleet haasteet kuten taloudellinen tilanne tai työtilanne saattavat uhata koko perheen hyvinvointia. Prime, Wade ja Browne (2020, 2) tutkivat perheiden sisäisiä riskejä ja sietokykyä Covid-19 pandemian aikana. Aunolan ja Sorkkilan (2021) mukaan vanhemmat jakautuivat kolmeen ryhmään koronapandemian aikana. Tämä poikkesi ennen koronapandemiaa tehdystä tutkimuksesta. Kolme eri ryhmää olivat 1) resilientit vanhemmat, 2) uupuneet vanhemmat, sekä 3) täydellisyteen pyrkivät vanhemmat. Noin puolet vastaajista kuului resilienttiin ryhmään, joilla oli vain vähän uupumusoireita tai täydellisyteen pyrkimistä. (Aunola & Sorkkila 2021.)

Stressi- resilienssiteoriasta on useita eri muunnoksia, jotka soveltuvat erilaisiin tilanteisiin. McCubbinin ja Pattersonin (1983) luoma malli DOUBLE ABCX keskittyy useampien ongelmien ja stressitekijöiden yhteisvaikutukseen. He puhuvat kasaantuvista stressitekijöistä (pile-up stressors), jotka yhdessä kuormittavat perhettä. Koronapandemian johdosta erilaiset stressitekijät ovat saattaneet kasautua. Perheillä saattaa olla etäopetuksen lisäksi esimerkiksi taloudellisia haasteita, työttömyyttä tai pelkoa sairaudesta. Tutkijoiden mukaan pelko koronatilanteesta on aiheuttanut stressiä (mm. Kankaanranta & Kantola 2020; Ahtiainen ym. 2020.)

Suurimmassa osassa perheitä, joissa on tehostetun tai erityisen tuen lapsia etäopetusjakso kuormitti perheen arkea jonkin verran (27 %) tai huomattavasti (42 %). Myös perheiden voimavarat olivat selkeästi heikkommat kuin aiemmin. (Kankaanranta & Kantola 2020, 11–12.) Myös Ahtiaisen ja kumppaneiden (2020, 61) ensitulosten mukaan suurin osa (83 %) vanhemmista koki lapsen koulunkäynnistä huolehtimisen kuormittavana. Vain osa vanhemmista (22 %) koki poikkeusajan koulunkäynnin ja muiden huoltajien velvollisuuksien yhteensovittamisen haastavana. 68 prosenttia ala- ja yläkoulun vanhemmista oli kokenut stressiä poikkeusaikana.

4 TUTKIMUSTEHTÄVÄT

Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvailla ja ymmärtää vanhempien osallisuutta ja jaksamista etäopetuksen aikana keväällä 2020. Lisäksi selvitettiin, millä tavoin tutkimukseen osallistuneiden perheiden lasten etäopetus oli järjestetty eri kouluissa. Tässä tutkimuksessa kohderyhmäksi valikoitui alkuopetuksen oppilaiden eli 1-2 - luokkalaisten vanhemmat. Tutkimuskysymyksiksi muotoutui:

1. Miten perheiden lasten etäopetus oli järjestetty koronakeväänä 2020?
2. Millä tavoin vanhemmat osallistuivat 1-2 - luokkalaisten etäopetukseen koronapandemian aikana?
3. Miten vanhemmat kokivat etäopetusjakson vaikuttaneen heidän omaan jaksamiinsa?

2.1 Mitkä tekijät ovat kuormittaneet vanhempien jaksamista?

2.2 Mitkä tekijät ovat tukeneet vanhempien jaksamista?

5 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

5.1 Tutkimukseen osallistujat

Tutkimuksen kohderyhmänä ovat 1-2 - luokkalaisten eli alkuopetuksen vanhemmat, joiden lapset ovat olleet etäopetuksessa koronapandemian aikana vuosina 2020–2021. Tähän tutkimukseen ovat voineet osallistua myös sellaiset henkilöt, joiden lapset ovat kuuluneet kyseiseen kohderyhmään vain keväällä 2020. Tutkittavat hankittiin lumipallo-otantaa hyödyntäen ja osa haastateltavista hankittiin eräässä kunnassa sijaitsevan vanhempien järjestön kautta. Lumipallo-otannassa tutkijalla on ensin jokin avainhenkilö, jonka kautta saadaan uusia henkilöitä mukaan tutkimukseen. Uusien henkilöiden kautta taas saadaan vielä lisää osallistujia tutkimukseen. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka.)

Haastattelut toteutettiin verkossa Zoomin välityksellä maaliskuussa 2021. Haastateltavat asuvat Suomessa eri paikkakunnilla. Lähes kaikki tutkimukseen osallistuneista vanhemmista oli äitejä. Kahdessa haastattelussa oli mukana sekä isä että äiti. Tutkimuksessa on mukana myös yksinhuoltajaperheitä. Yhteensä haastatteluihin osallistui yhdeksän vanhempaa. Heistä neljä teki etätöitä kotonaan, kolme kävi töissä työpaikallaan ja kaksi oli haastattelun aikaan työttömänä. Koronapandemia ei ollut aiheuttanut kenelläkään haastatteluun osallistuneelle lomautuksia tai irtisanomisia. Ainoa muutos työelämässä oli etätöihin siirtyminen.

Tutkimukseen osallistuneiden vanhempien lapsista kaksi oli toisella luokalla ja viisi ensimmäisellä luokalla. Tuen tarve vaihteli, mutta osallistujien lapsista ainoastaan yhdellä oli erityinen tuki. Jokaisen haastatteluun osallistuneen vanhemman lapset olivat haastatteluhetkellä olleet etäopetuksessa ainoastaan keväällä 2020.

5.2 Aineiston keruu

Aineisto hankittiin haastattelemalla yhdeksää 1-2 - luokkalaisten vanhempaa keväällä 2021. Ennen varsinaisia haastatteluita toteutettiin yksi pilottihaastattelu,

jossa testattiin haastattelukysymyksiä. Tämän jälkeen haastattelukysymyksiä vielä muokattiin. Pilottihaastattelu otettiin kuitenkin tutkimukseen mukaan, koska se sisälsi tutkimustehtävien kannalta relevanttia tietoa. Haastattelut toteutettiin verkon välityksellä Zoomissa, joka on verkkokokoustyökalu. Etähaastatteluihin päädyttiin valloillaan olevan koronatilanteen vuoksi mahdollisten koronatartuntojen välttämiseksi. Haastatteluna käytettiin puolistrukturoitua teemahaastattelua, joka soveltuu hyvin ihmisten kokemuksiin perustuvaan tutkimukseen (Tuomi & Sarajärvi 2018, 87).

Teemahaastattelussa valittiin etukäteen teemoja, joita haluttiin käsitellä. Teemat valikoituivat tutkimuksen kiinnostuksen kohteiden mukaan. Teemojen valintaan vaikutti myös halu saada tietoa aiheesta, jota oli tutkittu vain vähän. Teemahaastattelussa haastattelun aihepiirit ovat tiedossa, mutta kysymysten muoto ja järjestys eivät ole haastattelutilanteessa tarkkaa. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2018, 208.)

Teemahaastattelu mahdollisti kysymään tarkennettuja kysymyksiä haastateltavien vastausten perusteella. Teemahaastattelulla on oltava kuitenkin myös jonkinlainen rakenne, jonka avulla pyritään saamaan vastaukset haluttuihin kysymyksiin. Etukäteen valitut teemat perustuvat tutkimuksen viitekehykseen eli siihen mitä tutkittavasta aiheesta tiedetään valmiiksi. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 87–88; Hyvärinen 2017.) Teemahaastattelun avulla saadaan aidompaa kokemusperäistä tietoa, jota myös tässä tutkimuksessa haluttiin saada. Teemahaastattelussa vastaamisen vapaus antaa tilaa haastateltavien puheelle (Hyvärinen, Suoninen & Vuori). Tässä tutkimuksessa haluttiin kuulla nimenomaan vanhempien kokemuksia etäopetusjaksosta.

Ennen haastattelua laadittiin teemahaastattelurunko (ks. liite 4) haastattelun tueksi. Kysymyslistan tarkoituksena on johdatella haastattelun kulkua, mutta myös listan ulkopuoliset lisäkysymykset ovat mahdollisia. Tässä tutkimuksessa haastattelun teemoja olivat etäopetuksen järjestäminen, vanhempien osallistuminen etäopetukseen ja vanhempien jaksaminen etäopetuksen aikana. Vanhempien näkökulmaa koronapandemian aikaisesta etäopetuksesta oli tut-

kittu tutkimuksen aloittamisen aikaan hyvin vähän, jonka vuoksi tässä tutkimuksessa haluttiin kuulla vanhempien kokemuksia arjesta etäopetuksen aikana koronakeväänä 2020.

5.3 Aineiston analyysi

Tutkimus oli laadullinen haastattelututkimus. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena on pyrkiä ymmärtämään erilaisia ilmiöitä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 98.) Lisäksi laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on yleensä löytää aineistosta uusia tapoja ymmärtää tutkittavien kertomia kokemuksia ja ympärillä olevaa tilannetta. (Ruusuvuori, Nikander, Hyvärinen 2010; Silverman 2020.) Aineisto analysoitiin laadullisen aineistolähtöisen sisällönanalyysin avulla.

Aineistolähtöinen sisällönanalyysi valikoitui tämän tutkimuksen analyysimenetelmäksi, koska kyseisellä analyysimenetelmällä pyritään saamaan tiivistetty kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. Sisällönanalyysillä saadaan kerätty aineisto järjestetyksi johtopäätösten tekoa varten. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 117.) Pattonin (2002) mukaan sisällönanalyysiä käytetään yleensä laadullisen aineiston kuvaamiseen, pelkistämiseen ja sisältöjen koodaamiseen. Sisällönanalyysissä keskitytään siihen, mistä asioista, aiheista ja teemoista aineisto kertoo. Laadullisenkin sisällönanalyysi perustuu tutkijan tekemälle koodaukselle. Kun koodaus on aineistolähtöistä, aineistosta etsitään tutkijaa kiinnostavia kohtia, jotka kertovat tutkittavasta asiasta. (Vuori 2022.)

Laadulliseen aineistolähtöiseen sisällönanalyysiin kuuluu karkeasti kolme vaihetta. Ensimmäisessä vaiheessa aineisto redusoidaan eli pelkistetään. Seuraavaksi aineisto klusteroidaan eli ryhmitellään ja kolmannessa vaiheessa abstrahoidaan eli luodaan teoreettisia käsitteitä. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 122.) Sisällönanalyysissa olennaisinta ovat aineiston sisällön merkitykset. (Patton 2002, 453.) Siksi onkin tärkeää, että litterointivaiheessa sisältö ei muutu.

Aineistolähtöinen sisällönanalyysi aloitettiin haastatteluiden kuuntelemisella ja litteroimisella luettavaksi tekstiksi. Tämän jälkeen on mahdollista aloittaa sisällönanalyysin tekeminen (Tuomi ja Sarajärvi 2018, 123.) Tämän jälkeen

haastattelujen sisältöön perehdyttiin tarkemmin ja etsittiin pelkistettyjä ilmaisuja, jotka merkittiin alleviivaamalla. Pelkistetyt ilmaukset listattiin ja niistä etsittiin samankaltaisuuksia ja eroavaisuuksia. Pelkistetyt ilmaukset ryhmiteltiin ja niistä muodostettiin alaluokkia, jonka jälkeen yhdistyneistä alaluokista muodostui yläluokkia ja yläluokista pääluokkia. Näistä muodostui kokoavat käsitteet, jotka tässä tutkimuksessa vastasivat tutkimuskysymyksiin. (Tuomi & Sarajärvi 2018, 123.) Analyysistä muodostui taulukko, josta on nähtävissä muodostuneet luokat. (ks. liite 3.)

5.4 Eettiset ratkaisut

Tässä tutkimuksessa noudatettiin hyvää tieteellistä käytäntöä (TENK), jonka mukaan tieteelliset asiantuntijat noudattavat tiedeyhteisön tunnustamia toimintatapoja kuten rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta. Hyvään tieteelliseen käytäntöön kuuluu muun muassa tutkijoiden noudattamat tiedeyhteisön tunnustamat toimintatavat, joita on esimerkiksi rehellisyys, huolellisuus sekä tarkkuus tutkimustyössä, tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tutkimuksen arvioinnissa.

Tärkeää on myös soveltaa tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia eettisesti kestäviä tiedonhankinta-, tutkimus-, ja arviointimenetelmiä sekä toteuttaa tieteellisen tiedon luonteeseen kuuluvaa avoimuutta tutkimuksen tuloksia julkaistaessa. Lisäksi täytyy ottaa huomioon muiden tutkijoiden työ ja saavutukset asianmukaisella tavalla niin, että kunnioitetaan heidän työtä. (Tuomi & Sarajärvi 2018.) Tässä tutkimuksessa on muita tutkijoita on kunnioitettu merkitsemällä tarkat lähdeviitteet silloin kun heihin on viitattu. Aikaisempiin tutkimuksiin on suhtauduttu kriittisesti, mutta kunnioittavasti.

Tutkimuksen aineistonkeruuvaiheessa huolehdittiin, että osallistujat saivat riittävästi tietoa tutkimuksesta ja siihen liittyvistä käytännöistä. Jokainen tutkimukseen osallistuva sai luettavakseen tietosuojailmoituksen (ks. liite 1), josta selviää, miten henkilötietoja käytetään ja säilytetään sekä miten ja milloin tiedot hävitetään. Tässä tutkimuksessa haastatteluun osallistuneilta kerättiin

henkilötietoja, joita olivat henkilön nimi, sähköpostiosoite, kotipaikkakunta ja äänitalenne. Kaikki henkilöön liittyvät tiedot tuhottiin tutkimuksen valmistuttua.

Tässä tutkimuksessa kerättyjä tietoja ei voida yhdistää tutkittaviin. Haastattelujen jälkeen tutkittavat pseudonymisoitiin ja anonymisoitiin litterointivaiheessa. Anonymisoinnilla tarkoitetaan sitä, että henkilötietoja ei voida enää yhdistää tutkimukseen osallistuneisiin henkilöihin. Ensimmäisenä lähtökohtana anonymisoinnissa on hävittää aineiston tunnisteita sisältävä taustamateriaali (Kuula-Luumi 2022). Tässä tutkimuksessa anonymisointi tehtiin litterointivaiheessa. Anonymisointiin on eri vaihtoehtoja. Tässä tutkimuksessa erisnimet ja taustatiedot kategorisoitiin eli tutkimuksessa ei kerrottu esimerkiksi haastateltujen asuinpaikkakuntia tai oppilaiden kouluja. Lisäksi taustatiedot luokiteltiin oppilaiden iän ja vanhempien työtilanteen mukaan. (Kuula-Luumi 2022.) Pseudonymisoinnissa haastateltavien tunnistettavuustiedot on poistettu.

6 TULOKSET

Tulokset esitetään tutkimuskysymysten mukaisessa järjestyksessä. Ensin tarkastellaan vanhempien kuvausta etäopetuksen järjestämisen tavoista. Sen jälkeen tarkastellaan vanhempien kertomaa omasta osallistumisestaan alkuopetusikäisten lastensa etäopetuksessa ja viimeisenä vanhempien kokemusta omasta jaksamisestaan koronakeväänä 2020. (ks. liite 3)

6.1 Etäopetuksen järjestäminen

Tutkimuksen ensimmäisenä tavoitteena oli selvittää, miten etäopetus oli järjestetty perheiden kouluilla. Tutkimukseen osallistuneet kertoivat etäopetuksen järjestämisestä lastensa kouluissa. Eri kouluilla etäopetus oli järjestetty hyvin eri tavoilla. Oppimisalustoja oli useita erilaisia ja myös tehtävien antaminen vaihteli hyvin paljon. Useimmissa kouluissa tehtävät annettiin koteihin Wilman tai sähköpostin kautta. Viestissä oli listattuna päivän tehtävät.

Kaikki tuli kirjallisena viestinä koulun sivuille tai Wilmaan. Et oli jotkut tietyt sovitut päivät et jos tarvi jotain vihkoja tai jotain tämmöstä materiaalia niin sai koulusta käydä hakeen niitä yhtenä päivänä tiettynä kellonaikana.

Haastateltava 7

Yhdessä koulussa tehtäväpaketti piti hakea koululta säännöllisesti. Tehtäväpaketti sisälsi kirjalliset ohjeet ja materiaalit tehtäviä varten.

Tehtäväpaketteja saatiin. En nyt muista kuinka usein. Olikohan keran viikossa. Että tuota ne haettiin koulun pihalta. Et ne oli laitettu sinne pahvilaatikkoon.

Haastateltava 3

Kaikki oppilaat olivat saaneet kouluiltaan oppikirjat mukaan ennen etäopetuksen alkamista. Osa oli saanut myös muita välineitä kuten materiaaleja askartelutehtäviä varten. Osassa kouluista oli mahdollista käydä tiettyä aikana hake-massa täydennyksenä esimerkiksi vihkoja ja muita välineitä. Erilaisten videovälitteisten oppimisalustojen käyttö oli vaihtelevaa. Kouluissa käytettiin Google Meetiä, Microsoft Teamsiä ja Google Classroomia sekä Youtubea. Yhteyttä pidettiin opettajaan myös puheluin ja viestein. Eräässä koulussa käytettiin pääsääntöisesti Google Classroomia:

Meillä oli Googlen Classroom käytössä. Elikkä ku sieltä tuli tehtävä nii se palautettiin sinne ja tota sitte opettaja kommentoi sitä kautta. Et se oli niinku ensisijainen.
Haastateltava 2

Lapset saivat videovälitteistä opetusta toisissa perheissä paljon enemmän kuin toisissa. Kaikissa perheissä oli kuitenkin ollut reaaliaikaista videovälitteistä opetusta ainakin kerran. Toisissa perheissä sellainen opetus oli paljon säännöllisempää, viikoittaista tai jopa päivittäistä. Toisissa perheissä opetusta videon välityksellä oli ollut vain yhdestä kolmeen kertaan koko etäopetuksen aikana. Videota-paamisten kesto oli kuitenkin usein melko lyhyt. Yksi haastateltavista kertoi opettajan järjestäneen myös pienryhmäopetusta videon välityksellä. Siihen osallistui kerrallaan muutama oppilas ja opettaja.

Se oli ehkä kerran viikossa aikataulutettu se pienryhmä. Semmonen juttelutuokio... Se kesti jotain puoli tuntia.
Haastateltava 7

Tähän tutkimukseen osallistuneilla vanhemmilla oli yleensä vapaus aikatauluttaa päivänsä perheelle sopivaksi. Opettajilta tuli vain tehtävät, jotka täytyi tehdä päivän aikana. Osa perheistä aikataulutti päivänsä tarkasti ja noudatti joko koulun lukujärjestystä tai itse suunniteltua aikataulua. Aikatauluissa oli usein huomioitu myös tauot ja ulkoilut.

Niin me tehtiin sitte niin, että me tehtiin ensin vähän tehtäviä ja sitte oli tauko.

Haastateltava 3

Videovälitteinen reaaliaikainen opetus opettajalta ei ollut yleisesti kovin säännöllistä. Opettaja saattoi pitää kerran viikossa videovälitteisen tapaamisen, mutta sen ajankohta ei ollut vakiintunut. Joissain kodeissa videovälitteistä reaaliaikaista opetusta oli enemmän ja se vaikutti päivän aikatauluihin. Koulupäivän rakenne saattoi vaihdella hyvinkin paljon ja siihen vaikutti myös vanhempien työt.

Valitettavan usein, jos oli tiukkoja palaveripäiviä. Ni sitten ne koulutehtävät tehtiin ku äitin työpäivä loppui. Periaatteessa se oli illalla.

Haastateltava 3

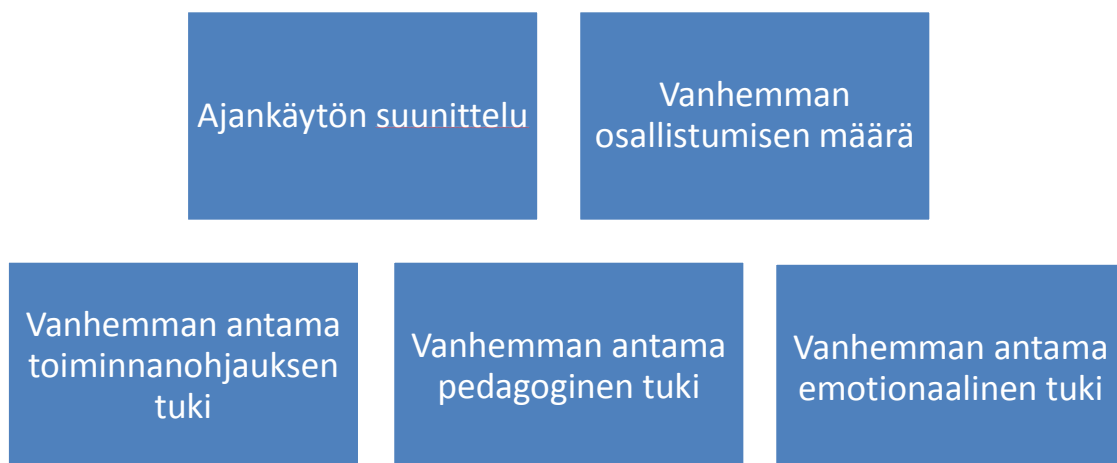
Vuorovaikutus opettajan kanssa oli joissain perheissä hyvin säännöllistä, kun taas osassa perheistä opettaja oli yhteydessä vain harvoin. Opettaja oli koteihin yhteydessä puheluin, viestein, Wilma-viestein ja luokan yhteisissä videotapaamisissa. Joissain perheissä opettaja lähetti oppilaille sähköpostitse tai jonkin muun kanavan kautta video-ohjeita tai linkkejä valmiisiin opetusvideoihin esimerkiksi YouTubeen. Usein tehtävät palautettiin opettajalle sähköpostin tai Wilman kautta. Kirjallisia ohjeita opettajalta saivat kaikki. Eräs haastateltava kertoi, että yhteydenpito opettajaan oli päivittäistä. Toinen haastateltava taas kertoi, että opettaja otti yhteyttä harvemmin.

Ei ollu päivittäistä kyllä. Tokihan hän sano, että hänet saa päiväsai-kaan puhelimella kiinni ja Wilma-viesteillä.

Haastateltava 8

6.2 VANHEMPIEN OSALLISTUMINEN ETÄOPETUKSEEN

Tutkimuksessa haastatellut 1-2-luokkalaisten vanhemmat osallistuivat lastensa etäopetukseen aktiivisesti ja monella eri tavalla. Vanhempien osallistumisen tavat jaettiin viiteen eri teemaan, joita olivat ajankäytön suunnittelu, vanhemman osallistumisen määrä sekä vanhemman antama emotionaalinen, toiminnanohjauksen ja pedagoginen tuki.

Kaavio 1. Vanhempien osallistuminen etäopetukseen.

Kaikki haastateltavat puhuivat aikataulun suunnittelusta. Päivän aikautauluttamisen oli huomattu auttavan arjenhallinnassa. Jokainen haastateltavista kertoi pyrkineensä pitämään päivässä tietyn rutiinin. Aamuisin herättiin tiettyyn aikaan ja syötiin aamupala. Sen jälkeen aloitettiin tekemään päivän koulutehtäviä. Moni haastateltavista oli tehnyt itse lukujärjestyksen, jota noudatettiin.

Me tehtiin kyllä ihan niinku lukujärjestys tai aikataulu. Me jaettiin se niinku että hän tekee puol tuntia koulutehtäviä ja sit on ikään kun välitunti.

Haastateltava 8

Vanhemmat puhuivat paljon asioiden priorisoinnista eli siitä, mikä on tärkeintä saada tehtyä. Välttämättä joka päivä ei ollut riittävästi aikaa kaikille tehtäville vanhempien oman työn vuoksi. Tällöin jotain jätettiin tekemättä.

Piti lähteä yhdessä johonkin vaik ulkoilemaan liikuntatuntia tai ympäristöä. Nii nehan meinas jäädä ihan vaan sen takia, koska mullahan on työtä ja mä en voi kesken työpäivän lähteä katsomaan kevään merkkejä hänen kanssaan pitkin mettiä. Me ignorettiin se homma.

Haastateltava 7

Osalla haastateltavista oli käytössään niin sanottu urakkatyyli. Päivän tehtävät tehtiin kerralla.

Aamupala syötiin ja sitte ruvettiin hommiin ja sitte ku hommat oli tehty niin sitte sai omaa aikaa. Pyrittiin tekemään ne koulujutut heti siinä.

Haastateltava 5

Jokainen kertoi, että perheen aikatauluissa täytyi välillä joustaa. Välillä vanhempien työnteko tai oppilaiden opiskelu oli pienemmässä roolissa. Joskus tapahtui monta asiaa yhtä aikaa, jolloin täytyi osata priorisoida asioita. Välillä sopivan työskentelyajan määrittäminen tuotti vaikeuksia.

No se oli jatkuvaa järjestelyä, että lapsi oli mulla tuolla pari kertaa työkeikalla mukana. Ja mä sitten vaan laitoin sille läppäriin johonkin nurkkaan ja tein niitä hommia mitä tein.

Haastateltava 4

Toisena teemana vanhemmat puhuivat opettamisesta ja osallistumisen sekä auttamisen määrystä. Opetusvastuuta jaettiin vanhempien välillä. Suurimmassa osassa haastatelluiden perheistä kuitenkin päävastuussa etäopetuksen toteutumisesta oli lapsen äiti. Isät kuitenkin osallistuivat myös etäopetukseen resurssien mukaan. Vain yhdessä perheessä isä oli päävastuussa etäopetuksesta.

Isä oli enemmän vastuussa. Varsinkin silloin ku se oli kotona. Minä vain tuurasin silloin kun tarvi.

Haastateltava 1

Kolmessa perheistä oli hyödynnetty myös isovanhempien tukea. Eräässä perheessä isovanhempi oli lapsen kanssa fyysisesti opiskelemassa ja toisessa opiskelu tapahtui videon tai puhelun välityksellä.

Ja tosi paljon tosiaan mummu oli siinä suurena apuna. Että vähän siinä mietittiin, että voiko käyttää, mutta työtilanne oli sellanen, että toisen olis pitänyt jäädä sitten kokonaan kotiin.

Haastateltava 4

Nii tota tehtiin silleen, et poika luki mummille WhatsAppin välityksellä. Ja totaa jotain koulutehtäviäki saatto auttaa. Mut se on hankalaa etänä.

Haastateltava 2

Isovanhemmat olivat välillä seurana ulkona välituntien aikana.

Sit ukkia tai mummia näki tuolla pihalla välituntia viettämässä.

Haastateltava 2

Vanhemmat tasapainottelivat osallistumisen määrän ja auttamisen määrän kanssa. Osa lapsista halusi tehdä tehtävät hyvin itsenäisesti, mutta monissa perheissä vanhempien täytyi auttaa koko ajan. Eräs haastateltava kertoi, että vähempikin auttaminen olisi saattanut riittää.

Mä halusin tarkistaa ne lapsen tehtävät ja halusin, että varmasti ymmärs ne. Ehkä vähemmälläkin puuttumisella olis ehkä pärjätty. Sit taas halus, että hommat tehään niin tehään kunnolla ja huomaa et se lapsi osaa sen.
Haastateltava 6

Myös opettajan tukea pidettiin tärkeänä ja eräässä perheessä tarvittiin opettajan väliintulo puhelimitse, koska oppilaan ja vanhemman välille syntyi erimielisyyksiä tehtävien tekemisestä.

Opettajaan sai koko aika yhteyden ja sai sitten kahenkeskistäkin opetusta kun kotona meni vähän sukset ristiin näis hommis.
Haastateltava 8

Tärkeänä teemana haastatteluissa nousi erilaisten tukimuotojen hyödyntäminen. Osa oppilaista tarvitsi erityisesti emotionaalista tukea, mutta tuki saattoi olla myös toiminnanohjaukseen liittyvää tai pedagogista. Oppilaat tarvitsivat vanhemmiltaan paljon emotionaalista tukea. Lasten kannustaminen ja "tsemppaaminen" alkuun oli tarpeellista monessa perheessä.

Ihan kaikkeen tarvi tukea ja kannustusta. Harvassa asiassa tarvi opettaa. Että kyllähän sitte ku se suostu tekemään nii sitte suju ihan hyvin.
Haastateltava 8

Osa lapsista tarvitsi myös jatkuvaa fyysistä läsnäoloa ja henkistä tukea tehtävien tekemiseen. Vanhempien rooliin kuului myös tunteenpurkausten hillitseminen ja riitojen selvittely. Osa etäopetuksessa olleista oppilaista ei halunnut vanhempien apua ollenkaan

Kyllä se oli pikemminkin niin, että että ei saa tulla kuuntelemaan. Sitte ku oltiin yhteys muodostettu niin se oli semmosta. Heidän oma

luokka ja opettaja puuhaa. Ei saanut mennä kurkkimaan ja häiritsemään.

Haastateltava 1

Alkuopetuksen oppilaat tarvitsivat vanhemmiltaan myös paljon tukea omaan toiminnanohjaukseensa. Eniten apua oppilaat tarvitsivat haastateltujen mukaan alkuun pääsemisessä. Vanhempien täytyi laittaa tehtävät esille ja avustaa liittymään videovälitteiselle tunnille.

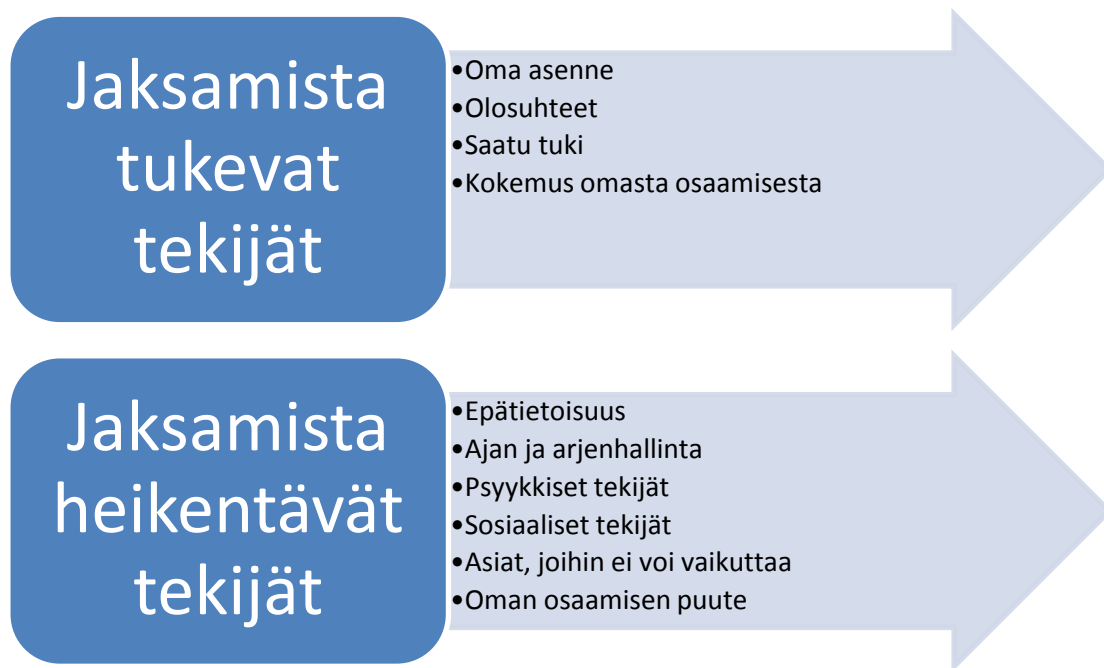
Starttinappula on hankala löytää ja sitte jos meinaa tulla ongelmia niin lyödään lattialle maate. Sitä ne ei varmasti koulussa tekis.

Haastateltava 1

Myös tehtävien palautukseen tarvittiin vanhempien apua. Vanhemmat kertoivat myös, että oppilaat tarvitsivat välillä muistuttelua tehtävien jatkamisesta. Heitä täytyi myös patistella ja välillä pakottaakin tehtävien pariin. Pedagoginen tuki oli lähinnä ohjaamista, ohjeistamista ja ymmärtämisen varmistamista. Vanhemmat usein myös tarkistivat oppilaiden tehtävät.

6.3 Vanhempien jaksaminen etäopetuksen aikana

Vanhempien jaksamiseen liittyvä teema jaettiin tässä tutkimuksessa kahteen osaan. Tekijöihin, jotka kuormittavat ja tekijöihin, jotka tukevat jaksamista. Kuormittavuuteen liittyviä tekijöitä olivat epätietoisuus, ajan ja arjenhallinta sekä psyykkiset, sosiaaliset ja muut ulkopuoliset tekijät. Monet myös kokivat osaamisen puutetta. Jaksamista tukevia tekijöitä taas olivat oma asennoituminen, ulkopuoliset olosuhteet, saatu tuki ja kokemus omasta osaamisesta. Kaavio 1 kuvaa, mitkä tekijät heikensivät jaksamista ja mitkä tukivat sitä.

Kaavio 2. Jaksamista tukevat ja heikentävät tekijät.

6.3.1 Jaksamista heikentäviä tekijöitä

Kuormittavuutta lisäsi yleinen huoli ja epätietoisuus pandemiasta ja sen kestosta sekä uuteen tilanteeseen liittyvät muutokset elämässä. Osa oli huolissaan omasta tai sukulaisten ja ystävien terveydestä. Kuormittavuutta lisäsi yhtä haastateltavaa lukuunottamatta ajan ja arjenhallinta. Vanhempien oli järjestettävä riittävästi aikaa omalle työlleen, lapsen auttamiselle, kotitöiden tekemiselle sekä alle kouluikäisten lastensa viihdyttämiseksi. Usein omat työt jäivät vähemmälle tai niitä jouduttiin tekemään myöhään illalla tai yöllä.

Kuormittavuutta lisääviä psyykkisiä tekijöitä olivat lisääntynyt koettu stressi, riittämättömyyden tunteet ja väsymys. Asiat kasaantuivat ja yleinen elämänhallinta oli vaikeaa. Haastateltavat kokivat kuormittavana myös sen, että ajanjakson kestosta ei ollut varmuutta.

Kyllä vaikeinta oli se koko paletin pyörittäminen. Että ite piti tehdä etätyöt ja sitte se etäkoulu ja sit tosiaan se alle kouluikäinen, jolle ei ollut mitään tekemistä.

Haastateltava 7

Jaksamiseen vaikuttavia kuormittavia tekijöitä olivat myös sosiaaliset tekijät. Täytyi eristäytyä koteihin ja omat ja lasten kontaktit muihin jäivät pois lähes kokonaan.

Lapsen ja työkontaktit hävii kokonaan ja lapsilt hävii kaverit ja ollaanki neljän seinän sisäl niinku kahen eri ikäsen lapsen kans kuitenkin. Ni kyllä se tuntu tosi väsyttävältä silloin alkuun.

Haastateltava 8

Osa haastateltavista myös kertoi, että oli raskasta kantaa vastuuta yksin omasta työstään, lapsen opiskelusta, kodinhoidosta ja alle kouluikäisten lasten päiväohjelmasta.

Nii ehkä semmonen yleinen elämänhallinta oli kaikist vaikeinta.

Haastateltava 8

Osa vastaajista kertoi myös, että lapsen kiukuttelu ja vastustelu tehtävien tekemiseen oli kuormittavaa. Välillä vanhemmat hermostuivat tai suuttuivat itse, koska lapset eivät suostuneet tekemään tehtäviään. He kokivat myös omien valmiuksien puutetta ja oman auktoriteetin puutetta.

Jostain syystä äitin ja opettajan auktoriteetti on eri auktoriteetti. Oli hyviä päiviä ja sit oli päiviä, et en tee, ei kiinnosta. Ja se aika meni sit siihen turhan päiväiseen niin sanotusti.

Haastateltava 6

Muita kuormitusta lisääviä tekijöitä olivat myös Internet-yhteyden katkokset, jotka aiheuttivat harmia. Eräs haastateltava kertoi, että opeteltavat asiat olivat muuttuneet hänen kouluajoiltaan ja että tehtävät olivat vaikeita.

Ainoastaan yksi tutkimukseen osallistuneista sanoi, että tilanne ei vaikuttanut omaan elämään paljoakaan.

Ei se oikeestaan muuttanut elämää, oikeestaan mikskään. Minun elämää.

Haastateltava 1

Suurimpina vanhempien jaksamiseen heikentävästi vaikuttavina tekijöinä olivat uusi tilanne ja siitä aiheutunut aikataulujen järjestely ja koettu stressin lisääntyminen. Myös huoli koronapandemian etenemisestä oli suuri tekijä, joka vaikutti jaksamiseen.

Iltasin katto vaikka kymppin uutisia ja mielti, että sitä (koronaa) on taas näin paljon ja se on levinnyt niin silloin tuli vähän semmoinen paniikki, että mitä tää on tää maailman tilanne ja että semmonen aika huolestunut. Sit iltasin oli ihan poikki.

Haastateltava 7

Vanhempien täytyi järjestellä ja aikatauluttaa elämäänsä todella paljon. Yleinen elämänhallinta ja kaikesta huolehtiminen oli monelle stressaavaa ja väsyttävää.

6.3.2 Jaksamista tukevia tekijöitä

Jaksamista tukevia tekijöitä olivat positiivinen asennoituminen tilanteeseen, hyvät ulkoiset olosuhteet (esim. kevään eteneminen, aurinkoiset päivät, elämäntilanne), saatu tuki ja kokemus omasta osaamisesta sekä oman lapsen onnistumisten näkeminen. Haastateltavat asennoituivat tilanteeseen siten, että poikkeuksellinen etäopetusjakso on ohimenevää ja siitä täytyy vain selvitä. Jokaisessa haastattelussa nousi esiin ajatus selviytymisestä ja toiveikkuudesta, että etäopetusjakso oli jossain vaiheessa ohi.

Eräs haastateltava yritti löytää ajasta pieniä positiivisia hetkiä kuten kevään saapumista ja valon lisääntymistä. Hän koki kahvihetket terassilla mieltä piristäviksi.

Oli siinä kuitenkin sekin, että oli koko ajan kevättä kohti. Että oli aurinkoo ja oli valoo ja et silleen niinku pysy pirteempänä.

Haastateltava 7

Jaksamista tukevia olosuhteita olivat esimerkiksi työttömyyden tai vuosiloman osuminen etäopetuksen ajanjaksolle. Vanhemmat saivat tällöin keskittyä ainoastaan lapsen opiskeluun ja arjen pyörittämiseen. Erään vanhemman mukaan töissä oli kevyempää kuin ennen pandemiaa, jonka vuoksi arki oli helpompaa.

Töissäki just hiljeni se oma työ, että jos sitä ois ollu työtahti sama ku vaikka puol vuotta aiemmin niin eihän siitä varmaan ois tullu mitään.

Haastateltava 7

Lisäksi harrastusten ja kaiken muun ollessa tauolla aikaa jäi paljon enemmän oman perheen kanssa viettämiseen.

Olihan se hienoo olla enemmän perheenäkin kotona.

Haastateltava 7

Yhtenä jaksamista tukevana asiana nousi esiin se, että kaikki ovat samassa tilanteessa. Vanhemmat pitivät myös saamaansa tukea tärkeänä jaksamista tukevana tekijänä. Tukea saatiin muun muassa omalta puolisoilta, lasten toiselta vanhemmalta, isovanhemmilta, työnantajalta ja opettajalta. Tärkeänä pidettiin erityisesti sitä, että yhteistyö opettajan kanssa on toimivaa.

Kyllä se oli tärkeää meille, että siihen opettajaan sai yhteyden tarvittaessa. Olihan se tälle lapsellekin tuki.

Haastateltava 9

Eräässä perheessä lapset olivat olleet joka toisen viikon isällään ja joka toisen viikon äidillään. Haastateltavan mukaan se oli ollut todella tärkeää haastavassa tilanteessa. Haastateltavalle jäi aikaa tehdä omat työt paremmin niillä viikoilla kun lapset olivat toisella huoltajallaan.

Onneks saatiin sovittuu, et ne lapset on joka toisen viikon isänsä luona. Nii kyllä siinä jo laskettiin päiviä, että koska se vaihto tulee. On se aika rankkaa pyörittää sitä kaikkee yhtä aikaa. Kun lapset oli isänsä luona, pystyin keskittymään paremmin omiin töihin.

Haastateltava 8

Tutkimukseen osallistuneet etätöissä olleet vanhemmat kertoivat, että työnantaja ja työkaverit olivat suhtautuneet tilanteeseen hyvin. Monet perheet olivat samassa tilanteessa ja työpalavereiden aikana tapahtuneet häiriötekijät eivät yleensä haitanneet muita. Yksi haastatelluista kertoi, että hänen tiimissään otettiin lapset hyvin huomioon.

Et mulla kyllä työporukka oli tosi ymmärtäväinen ja sit ku mun tiimissä ei muilla ollut vastaavaa tilannetta. Et ei ollut tän ikäisiä lapsia. Sit sitä työtä tehtiin aika lailla mun ehdoilla.

Haastateltava 8

Kaksi haastateltavista kertoi, että omasta tai puolison työttömyydestä oli ollut hyötyä. Lapsen etäopetus oli ollut helpompi järjestää ja yksi haastatelluista oli kokenut etäopetuksen merkityksellisenä työnä.

Mut että itestä tuntu siltä, että tää on nyt ihan täyttä työtä. Että se tavallaan vei sen huonon omantunnon pois, että mulla ei nyt oo palkkatyötä. Mulla nyt on ihan täysi työ tässä. Että jos joku kysyy että ootkos nyt töissä? Joo, oon töissä. Mä oon kyllä ihan nyt kokopäiväisesti tässä töissä. Niin se oli sellanen niinku tavallaan helpotus kuitenkin, että itellä oli siinä (etäopetuksessa) työtä.

Haastateltava 3

Jaksamista tukevaksi tekijäksi koettiin myös omat hyvät valmiudet opettaa ja ”opettajaluonne”. Lisäksi useat tutkimukseen osallistuneet kertoivat, että alkuopetusikäisen lapsen tehtävät olivat vielä helppoja. Jaksamista tukevia tekijöitä olivat myös omat tekniset valmiudet ja osaaminen sekä priorisointi. Tehdään tärkeimmät ja jätetään jotain tekemättä.

Sinänsä tekniset valmiudet oli hyvät. Mut en mä oo valinnut opettajan uraa. Mut toisaalta ekaluokan opeteltavat asiat ovat sinänsä helppoja.

Haastateltava 2

Haastateltavat kertoivat myös, että oman lapsen onnistumiset auttoivat jaksamaan. Eräs haastateltava kertoi, että lapsesta oli tullut paljon itsenäisempi etäopetusjakson aikana. He kokivat myös ylpeyden tunteita omasta lapsestaan, kun lapsi osallistui luokan videoyhteydellä tapahtuvaan opetukseen aktiivisesti.

7 POHDINTA

Tämän tutkimuksen tavoitteena oli tutkia vanhempien kokemuksia etäopetuksesta poikkeuskeväänä 2020. Tutkimuksessa selvitettiin, miten etäopetus oli järjestetty lasten kouluissa, miten vanhemmat osallistuivat lastensa etäopetukseen ja miten koronakevään 2020 poikkeusajan etäopetus vaikutti vanhempien omaan jaksamiseen.

7.1 Tulosten tarkastelu

Tulokset osoittivat, että etäopetusta järjestettiin hyvin monin eri tavoin. Erilaisia oppimisalustoja ja tiedonkulkuväyliä oli useita, joista eniten käytettiin Wilmaa, sähköpostia, Peda.netiä, Teamsia, Google Meetiä ja Google Classroomia. Käytössä olivat myös viestit ja puhelut sekä Youtube-videot. Yhdestä koulusta oli saatu myös tehtäväpaketteja kotiin. Tehtäväpaketit sisälsivät viikon tehtävät. Siellä saattoi olla erilaisia monisteita tai materiaaleja. Khalifin, Salsan ja Kou-raichin (2021) tutkimuksessa käytettiin myös samoja oppimisen alustoja.

Useimmissa perheissä vanhemmat olivat tehneet jonkinlaisen aikataulun jokaiselle päivälle. Myös Ahtiaisen ja kumppaneiden (2020, 47) tulosten mukaan suurin osa alakoululaisista noudatti lukujärjestystään. Tämän tutkimuksen mukaan opiskeluun käytettiin aikaa 2-3 tuntia päivässä. Saman verran aikaa käytettiin etäopiskeluun keskimäärin myös muualla Suomessa Ahtiaisen ja kumppaneiden (2020, 48) tulosten perusteella

Tähän tutkimukseen osallistuneet vanhemmat kertoivat että välillä oli verkkoyhteyksissä ongelmia, mutta ongelmat eivät olleet jatkuvia. Muun muassa Nummenmaan (2012, 6) mukaan verkkoyhteyksien ongelmat aiheuttavat vaikeuksia etäopetuksessa. Kuitenkin Ahtiaisen ja kumppaneiden (2020, 50) tulosten mukaan suurimmalla osalla ei ollut haasteita yhteyksien tai teknisten laitteiden kanssa.

Tämän tutkimuksen mukaan vanhemmat osallistuivat alkuopetusikäisten lastensa etäopetukseen hyvin tiiviisti. Useimmiten etäopetuksesta vastasi oppilaan äiti. Osassa perheistä kuitenkin myös isä osallistui aktiivisesti ja myös isovanhempien tukea oli hyödynnetty. Auttaminen oli tukemista lapsen tunteensäätelystä, opiskeluiden valmistelua sekä patistelua ja kannustamista.

Useat tutkimukseen osallistuneet vanhemmat kertoivat, että heidän täytyi olla henkisenä tukena lapsen vieressä tehtäviä tehtäessä. Lähes jokainen tutkimukseen osallistunut vanhempi oli käynyt lapsen tehtävät yhdessä läpi ensimmäisenä. Osa vanhemmista halusi myös varmistaa, että tehtävät olivat varmasti tehty ja ymmärretty. Oppilaat tarvitsivat vanhemmiltaan paljon tukea oman toiminnanohjaamiseensa. Erityisesti tukea tarvitsevat lapset tarvitsivat vanhempien apua. Myös Nusserin (2021) mukaan tukea tarvitsevien lasten vanhemmat käyttivät kaksi kertaa enemmän aikaa lastensa auttamiseen.

Tämän tutkimuksen tulokset vastasivat erittäin hyvin Ahtiaisen ja Kumppaneiden (2020) tuloksia erityisesti jaksamiseen liittyen. Etäopetusjakso vaikutti vanhempien jaksamiseen kuormittavasti, mutta vanhemmat kokivat kuitenkin selvinneensä lopulta hyvin. Tässä tutkimuksessa erityisen vaikeana koettiin oman työn ja etäopetuksen yhdistäminen. Lisäksi koettiin, että haastetta arkeen toi myös nuoremmat alle kouluikäiset sisarukset, joilla ei ollut mitään tekemistä silloin kun vanhemmat tekivät töitä ja kouluikäiset opiskelivat. Perheiden stressi- ja resilienssiteoria kuvaa hyvin tämän tutkimuksen tuloksia. Asioiden kasaantuminen lisää koko perheen stressiä, mutta toisaalta on asioita, jotka myös tukevat jaksamista. (Allen & Hendersson 2016; McCubbin & Patterson 1983.)

Vanhemmat kokivat kokonaisuudessaan kevään 2020 etäopetusjakson kuormittavana ja stressaavana, mutta löysivät kuitenkin myös hyviä puolia kuten onnistumisia ja perheen kesken vietettyä aikaa. Jokaisessa haastattelussa nousi kuitenkin esiin, että onneksi etäopetusjakso oli ohi ja siitä oli selvitty.

7.2 Käytännön johtopäätökset

Käytännön johtopäätöksenä voidaan sanoa, että etäopetusjakso on ollut suurimmalle osalle ihmisistä uusi asia. Tässä tutkimuksessa tehostettua tai erityistä tukea saavia oppilaita ei huomioitu erikseen. Tutkimuksessa kuitenkin nousee esiin rutiinien, struktuurien ja aikatauluttamisen tärkeys. Aiemmissä tutkimuksissa on todettu, että osalle erityistä tai tehostettua tukea saavista oppilaista opiskelu etäopetuksessa oli helpompaa, koska ärsykejä oli vähemmän ja oli mahdollisuus työskennellä rauhassa. (Kankaanranta & Kantola 2020.)

Aiempien tutkimusten (mm. Kankaanranta & Kantola 2020) mukaan ja myös tässä tutkimuksessa nousi esiin, että tehostettua tai erityistä tukea saavat oppilaat eivät saaneet riittävästi tukea ollessaan etäopetuksessa. Erityisopettaja saattoi olla yhteydessä harvakseltaan, mutta oppimisen haasteisiin oli vaikea saada tukea. Asiaan olisi tärkeää löytää ratkaisuja jos oppilaat joutuvat vielä jatkossa etäopetukseen.

Myös vanhemmat tarvitsisivat tukea etäopetukseen. Opettaja oli yhteydessä suurimpaan osaan perheitä, mutta usein perheet kokivat olevan omillaan monessa asiassa. Vanhempainliiton (2020) kyselyn mukaan erityisesti erityistä ja tehostettua tukea saavien oppilaiden vanhemmat jaksoivat huonommin. Vanhemmille täytyisi luoda tukimuotoja, joiden avulla he jaksaisivat paremmin.

Etäopetus oli suurimmalle osalle vanhemmista, oppilaista ja vanhemmista täysin uutta keväällä 2020. Tuolloin ei ollut valmiita malleja vaan etäopetus täytyi organisoida hyvin nopealla aikataululla. Aiheeseen liittyvää jatkotutkimusta tarvittaisiin paljon.

7.3 Tutkimuksen luotettavuus ja jatkotutkimushaasteet

Tähän laadulliseen haastattelututkimukseen osallistui 9 tutkittavaa eri puolelta Suomea. Tässä tutkimuksessa tutkittavat oli rajattu 1-2-luokkalaisten eli alkuopetusikäisten vanhempiin. Rajausta antaa tietoa juuri kyseiseen ryhmään kuuluvista. Tulosta ei kuitenkaan voida yleistää koskemaan koko Suomen alkuopetuksen vanhempia vaan tutkimuksen tulokset kuvaavat kyseisen tutkimusjoukon kokemuksia etäopetuksesta.

Menetelmänä sisällönanalyysin vahvuudet ja heikkoudet liittyvät aineiston luokitteluun. Koska ei ole vain yhtä tapaa tiivistää tekstin sisältöä ja merkityksiä, riippuvat tutkimustulokset tutkijasta, tutkimuskysymyksistä ja käsiteltävästä aineistosta. (Franzosi 2004, 550.)

Tässä tutkimuksessa käsitellään etäopetusta koronakeväänä 2020. Haastattelut toteutettiin vuoden kuluttua keväällä 2021, mikä saattaa vaikuttaa tutkimuksen luotettavuuteen. On mahdollista, että vanhempien muistikuvat ovat hieman erilaisia, mitä todellisuus oli. Laadullisen tutkimuksen tavoitteena ei olekaan yleistettävyyttä koskemaan kaikkia samassa tilanteessa olevia. Tämän tutkimuksen tulokset kertovat ainoastaan tähän tutkimukseen osallistuneiden vanhempien kokemuksista.

Tutkimuksen luotettavuuteen saattaa vaikuttaa myös se, että tähän tutkimukseen on valikoitunut tietynlainen vanhempi. Usein tutkimuksiin osallistuu juurikin aktiivisimmat vanhemmat. Tähän tutkimukseen hankittiin osallistujia erään kaupungin vanhempien järjestön kautta, jossa on oletettavasti valmiiksi aktiivisia vanhempia. Tästä syystä tutkimuksen tulokset eivät välttämättä kata kaikkien alkuopetusikäisten lasten vanhempien kokemusmaailmaa eivätkä kerro koko totuutta koronakevään 2020 etäopetusarjesta. Usein haastatteluun osallistuvat haluavat saada oman äänensä kuuluviin. Tutkittavat tarvitsevat motiivin osallistua tutkimukseen (Kuula 2006.)

Jatkotutkimushaasteena olisi kiinnostavaa tutkia eri-ikäisten lasten vanhempien kokemuksia sekä eri yhteiskuntaluokista tulevien vanhempien ko-

kemuksia etäopetuksesta. Olisi kiinnostavaa saada tietoa, osallistuvatko ylempillä luokka-asteilla olevien oppilaiden vanhemmat eri tavalla lastensa opiskeluun. Lisäksi kiinnostavaa olisi tutkia lapsien molempien vanhempien kokemuksia etäopetuksesta. Tärkeää olisi tutkia myös, miten tukea tarvitsevien lasten etäopetus sujui ja miten kouluissa huomioitiin tukea tarvitsevat oppilaat kun he palasivat kouluihin.

Tämän tutkimuksen tuloksista saatiin hyödyllistä tietoa, joka koskee tähän tutkimukseen osallistuneita perheitä. Tätä tutkimusta voivat kuitenkin hyödyntää muun muassa vanhemmat ja opettajat jos etäopetus on vielä jossain vaiheessa ajankohtaista.

LÄHTEET

- Ahtiainen, R., Asikainen, M., Heikonen, L., Hienonen, N., Hotulainen, R., Linfors, P., Lindgren, E., Lintuvuori, M., Oinas, S., Rimpelä, A. ja Vainikainen, M-P. 2020. Koulunkäynti, opetus ja hyvinvointi kouluyhteisössä koronaepidemian aikana: Ensitulokset. Tampereen yliopisto. Helsingin yliopisto.
- Allen, K.L. ja Henderson, C. 2016. *Family Theories: Foundations and Applications*. E-kirja
- Aunola, K. ja Sorkkila, M. 2019. Risk factors for parental burnout among Finnish parents: The role of socially prescribed perfectionism. *Journal of Child and Family Studies*. 29 (3), 648-659.
- Aunola, K., & Sorkkila, M. 2021. Resilience and Parental Burnout Among Finnish Parents During the COVID-19 Pandemic : Variable and Person-Oriented Approaches. *Family Journal*, Early online. 2-10.
- Aunola, K., Sorkkila, M., Tolvanen, A., Tassoul, A., Mikolajczak, M., & Roskam, I. (2021). Development and validation of the Brief Parental Burnout Scale (BPBS). *Psychological Assessment*, 33(11), 1125–1137.
- Aunola, K., Sorkkila, M. ja Tolvanen, A. 2020. Validity of the Finnish version of the Parental Burnout Assessment (PBA). *Scandinavian Journal of Psychology*. 61, 714-722.
- Bansak, C, ja Starr, M. 2021. Covid-19 shocks to education supply: how 200,000 U.S. households dealt with the sudden shift to distance learning. *Review of Economics of the Household* 18, 1-28.
- Bates, A. 2005. *Technology, E-learning and Distance Education*, Second Edition. Taylor & Francis Group. E-kirja.
- Cavanaugh, C., Gillan, K J., Kromrey, J., Hess, M. ja Blomeyer, R. 2004. *The Effects of Distance Education on K-12 Student Outcomes: A Meta-Analysis of Distance Education*. Learning Point Associates.
- Dumont, H., Trautwein, U., Ludtke, O., Neumann, M. ja Niggli, A. 2011. Does parental involvement mediate the relationship between family background and educational outcomes. *Contemporary Educational Psychology*. 37, 55-69.
- Etäkoulu Kulkuri. Kansanvalistusseura. 2021. Viitattu 20.2.2022.

<https://www.kulkurikoulu.fi/>

Evans, T., Haughey, M. ja Murphy, D. 2008. International Handbook of Distance Education. Emerald Publishing Limited. E-kirja.

Finlex. viitattu 21.2.2021

<https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2020/20200218subjectivity>

Forsberg, L. 2007. Homework as serious family business: power and subjectivity in negotiations about school assignments in Swedish families. *British Journal of Sociology Education*. 28 (2), 209–222.

Franzosi, R. P. 2004. Content Analysis. Teoksessa M. Hardy & A. Bryman (eds.) *Handbook of data analysis*. California: Sage, 547–565

Hakalehto, S. ja Rautiainen, P. 2020. Koulujen avaamisesta. *Perustuslakiblogi – Suomen valtiosääntöoikeudellisen seuran ajankohtaispalsta*. Viitattu 15.2.2021.

Holmberg, B. 1992. *Etäopetuksen lähtökohtia*. Helsinki: VAPK-kustannus.

Hyvärinen, M., Suoninen, E. ja Vuori, J. Haastattelut. Teoksessa Vuori, J. (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskunnallinen tietoaarkisto. Viitattu 3.3.2022.

<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/laadullisen-tutkimuksen-aineistot/haastattelut/>

Jacqueline R. Anderson, Jennifer L. Hughes, and Madhukar H. Trivedi. 2021. School personnel and parents' concerns related to COVID-19 pandemic's impact related to schools. *School Psychology Review* 202. 50 (4), 519–529.

Kankaanranta, M. ja Kantola, K. 2020. Etäopiskelun toteutuminen erityistä tai tehostettua tukea tarvitsevien lasten ja nuorten osalta koronavuonna 2020. *Koulutuksen ja tutkimuksen laitos, Jyväskylän yliopisto ja neurospectrum*. Viitattu 2.2.2022.

[. https://www.jyu.fi/fi/ajankohtaista/arkisto/2020/08/etaopetus-kuormittierityista-tai-tehostettua-tukea-saavien-lasten-perheita-huomattavasti?fbclid=IwAR30TKsX3a3gls-PEoyrguetqThAkr0SqP42cy0Kr_uH4BBXXJNm0D3LT498](https://www.jyu.fi/fi/ajankohtaista/arkisto/2020/08/etaopetus-kuormittierityista-tai-tehostettua-tukea-saavien-lasten-perheita-huomattavasti?fbclid=IwAR30TKsX3a3gls-PEoyrguetqThAkr0SqP42cy0Kr_uH4BBXXJNm0D3LT498)

Klaifh, Z., Salha, S. ja Kouraichi, B. 2021. Emergency remote learning during COVID-19 crisis: Students' engagement. *Education and Information Technologies* 27, 1–23

Koskela, T., Pihlainen, K., Piispa-Hakola, S., Vornanen, R. ja Hämäläinen, J. 2020. Parents' Views on Family Resiliency in Sustainable Remote Schooling during the COVID-19 Outbreak in Finland. *Sustainability*. 12 (21) 8844

- Kuula, A. 2006. Tutkimusetiikka. Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Vastapaino: Tampere
- Kuula-Luumi, A. Laadullisen tutkimuksen anonymisointi. Teoksessa Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. Viitattu 3.3.2022.
<https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/tutkimusetiikka/laadullisen-aineiston-anonymisointi/>
- Loima, J. 2020. Socio-Educational Policies and Covid-19 – A Case Study on Finland and Sweden in the Spring 2020. *International Journal of Education & Literacy Studies*. 8 (3), 59-75.
- Moore, M. 1993. Theory of transactional distance. Teoksessa D. Keegan, (toim.), *Theoretical principles of distance education*. Lontoo: Routledge, 22–38.
- Morgan, Hani. 2020. Best Practices for Implementing Remote Learning during a Pandemic. *The Clearing house: A Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas*. 93 (3), 135–141.
- Mäkitalo, E. & Wallinheimo, K. 2012. Virtuaaliset ympäristöt – Innostava oppiminen, tehokas koulutus. Helsinki: Talentum Media Oy
- Nivala, E. & Ryytänen, S. 2013. Kohti sosiaalipedagogista osallisuuden ideaalia. Teoksessa J. Hämäläinen (toim.) *Sosiaalipedagoginen aikakauskirja*. Vuosikirja 2013. 14, 9-41.
- Nummenmaa, M. 2011. Valtakunnallisen etäopetustutkimuksen tuloksia. Turun yliopisto, Oppimistutkimuksen keskus. Viitattu 15.2.2021.
<https://etaopetus.files.wordpress.com/2011/08/eko-tutkimustuloksiaraportti.pdf>
- Nusser, L. 2021. Learning at home during COVID-19 school closures – How do German students with and without special educational needs manage? *European Journal of Special Needs Education*, 36 (1), 51-64
- Närvi, J. ja Lammi-Taskula, J. 2021. Lapsiperheiden hyvinvointi koronapandemian aikana. Osaraportti 3: Vanhempien kokemukset työn ja perheen yhteensovittamisesta ja hoivan jakamisesta. Jyväskylän yliopisto. E-kirja.
- Meisalo, V., Sutinen, E., & Tarhio, J. (2003). *Modernit oppimisympäristöt - Tieto- ja viestintäteknikka opetuksen ja oppimisen tukena*. Tietosanoma.

- Oppermann, E. 2020. How to Support Parents With Home Learning During COVID-19 Lockdowns. Child and Family Blog. Viitattu 2.12.2020.
- Patton, M. Q. 2002. Qualitative research and evaluation methods. Sage.
- Peruskoululaki 476/1983, 33 §. Viitattu 1.2.2022.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/1983/19830476>
- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Helsinki: Opetushallitus.
- Perusopetuslaki 628/1998, 16–18 §, 24–25 §, 29–31 §. Viitattu 1.2.2022.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1998/19980628>
- Prime, H., Wade, M. ja Browne, D.T. 2020. Risk and Resilience in Family Well-Being During the COVID-19 Pandemic. *American Psychologist* 75 (5), 631–643.
- Roskam, I., Brianda, M.-E., & Mikolajczak, M. 2018. A step forward in the conceptualization and measurement of parental burnout: The parental burnout assessment (PBA). *Frontiers of Psychology*, 9, 1–12.
- Ruusuvuori, J., Nikander, P. & Hyvärinen, M. 2010. Haastattelun analyysi. Tampere: Vastapaino.
- Saaranen-Kauppinen, A. ja Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto (verkkojulkaisu). Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaristo (ylläpitäjä ja tuottaja). Viitattu 7.3.2022.
https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_2_4.html
- Salin, M., Otonkorpi-Lehtoranta, K., Hakovirta, M., Kaittila, A. 2021. Työ- ja perhe-elämän hämärtyvät rajat: suomalaisten äitien työ- ja perhe-elämän rajapintojen hallinnan strategiat korona-arjessa. Julkaisussa *Työelämän tutkimus*. 19 (4), 570-594.
- Sergejeff, J., Mantila, H., Pilbacka-Rönkä, T. 2020. Tuuve, tuettua verkkooppimista erityistilanteissa -hankkeen loppuraportti. Opetus- ja kulttuuriministeriö.
- Sergejeff, J. 2017. Monni Online, ohjauksellista tukea perusopetuksen päättövaiheeseen ja nivelvaiheen siirtymään. Kuntakartoituksen tuloksia. Monni Online -hanke, Euroopan sosiaalirahasto ja Valteri-koulu.
- Silinskas, G., Niemi, P., Lerkkanen, M-K. ja Nurmi, J-E. 2012. Children's poor academic performance evokes parental homework assistance-but does it help? *37(1)*, 44-56

- Tuomi, J. ja Sarajärvi, A. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu painos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.
- Tutkimuseettinen neuvottelukunta (TENK). 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Helsinki. Viitattu 28.3.2021.
- https://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf
- Viljaranta, J., Silinskas, G., Lerkkanen, M-K., Hirvonen, R., Pakarinen, E., Poikkeus, A-M. ja Nurmi, J-E. 2018. Maternal homework assistance and children's task-persistent behavior in elementary school. *Learning and Instruction*. 56, 54-63.
- Vuorio, J., Ranta, M., Koskinen, K., Nevalainen-Sumkin, T., Helminen, J. ja Miettunen, A. 2021. Etäopetuksen tilannekuva koronapandemiassa vuonna 2020. Raportit ja selvitykset 2021:4. Opetushallitus
- Weihua, F., Williams, C. M. ja Wolters, C. A. 2012. Parental involvement in Predicting School Motivation: Similar and Differential Effects Across Ethnic Groups. *The Journal of Educational Research*. 105 (1), 21-35.
- Wong, R. S. M., Ho F. K. W., Wong, W.H. S., Tung, K. T. S., Chow, C. B., Rao, N. ja Ip, P. 2018. Parental Involvement in Primary School Education: its Relationship with Children's Academic Performance and Psychosocial Competence through Engaging Children with school. *Journal of Child and Family*. 27, 1544-1555

LIITTEET

Liite 1. Tutkimustiedote

TIEDOTE PRO GRADU – TUTKIMUKSEEN OSALLIS- TUVALLE 1.2.2021

Tutkimuksen nimi:

Jyväskylän yliopiston kasvatustieteen tiedekunnan Pro gradu – tutkielma:
Vanhempien osallisuus ja jaksaminen alkuopetuksen etäopetuksessa ko-
ronapandemian aikana.

Tutkimuksen tarkoitus

Sinua pyydetään osallistumaan tutkimukseen, jonka tarkoituksena on selvit-
tää millä tavoin vanhemmat osallistuivat 1-2 – luokkalaisten etäopetukseen
koronapandemian aikana. Lisäksi tutkitaan, miten etäopetusjakso vaikutti
vanhempien omaan jaksamiseen.

Sovellut tutkimukseen, koska sinulla on lapsia, jotka ovat olleet etäopetuk-
sessa 1-2 – luokan aikana koronapandemian vuoksi. Tähän tutkimukseen
osallistuu noin kymmenen tutkittavaa.

Tutkimuksen kulku

Sinun osalta tutkimukseen osallistumiseen kuuluu yksi noin 30–40 mi-
nuuttia kestävä haastattelu. Haastattelu toteutetaan etänä Zoom-palvelun
kautta helmi-maaliskuussa 2021.

Haastattelut äänitetään sanelimella ja sen jälkeen litteroidaan tekstimuo-
toon. Äänitteet ja litteraatit ovat vain tutkittavan käytössä ja ne tuhoetaan
tutkielman valmistuttua.

Tutkimukseen liittyvät hyödyt

Tästä tutkimuksesta valmistuu Jyväskylän yliopiston erityispedagogiikan
pro gradu – tutkielma. Tutkimuksesta on tarkoitus saada tietoa siitä, miten
vanhemmat osallistuivat koronapandemian aikaiseen etäopetukseen ja mi-
ten se vaikutti vanhempien jaksamiseen.

Luottamuksellisuus, tietojen käsittely ja säilyttäminen

Tutkimuksessa henkilöllisyytesi sekä muut tunnistettavat tiedot ovat ainoas-
taan tutkimuksen tekijän tiedossa, ja hän on salassapitovelvollinen. Kaikkia
sinusta kerättyä tietoa ja tutkimustuloksia käsitellään koodattuina siten, ettei

yksittäisiä tietojasi pystytään tunnistamaan tutkimustuloksista. Tutkimusrekisteriin tallennetaan vain tutkimuksen kannalta välttämättömiä tietoja. Rekisteriä säilytetään turvallisesti Jyväskylän yliopiston suojatulla U-aseamalla niin kauan kunnes tutkimuksen raportti, Pro gradu-tutkielma, on valmis. Tutkimuksessa kerättyjä tietoja ei luovuteta muille.

Vapaaehtoisuus

Osallistuminen tähän tutkimukseen on täysin vapaaehtoista. Voit kieltäytyä osallistumasta tutkimukseen missä vaiheessa tahansa ennen tutkimuksen aineistonkeruuta.

Tutkimustuloksista tiedottaminen

Tutkimuksen tuloksista julkaistaan Pro gradu – tutkielma. Valmistuttuaan se on nähtävissä Jyväskylän yliopiston tietokannassa.

Yhteystiedot

Terhi Saarenpää
Jyväskylän yliopisto
terhi.e.saarenpaa@student.jyu.fi

Liite 2. Tietosuojailmoitus

TIETOSUOJAILMOITUS JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

KASVATUSTIETEEN LAITOS 16.2.2020

Kuvaus henkilötietojen käsittelystä tieteellisessä tutkimuksessa (tietosuojailmoitus EU (679/2016) 13, 14, 30 artikla)

1. Vanhempien osallisuus ja hyvinvointi koronapandemiasta johtuvan etäopetuksen aikana- Pro gradu tutkimuksessa käsiteltävät henkilötiedot

Tämän Pro Gradu - tutkimuksen tieteellisenä tavoitteena on selvittää, millä tavoin 1-2 – luokkalaisten vanhemmat osallistuivat koronapandemian aikaiseen etäopetukseen ja miten se vaikutti heidän jaksamiseen. Tutkimus valmistuu toukokuun 2021 loppuun mennessä.

Tutkimuksessa Sinusta kerätään seuraavia henkilötietoja: nimi, sähköpostiosoite, asuin-kunta, äänitallenne. Äänitallenne tuhotaan litteroinnin jälkeen ja muut tiedot tuhotaan tutkimuksen valmistuttua.

Tämä tietosuojailmoitus on lähetetty tutkimukseen osallistuville sähköpostilla.

2. Henkilötietojen käsittelyn oikeudellinen peruste tutkimuksessa/arkistoinnissa

Käsittely on tarpeen tieteellistä tai historiallista tutkimusta taikka tilastointia varten ja se on oikeasuhtaista, sillä tavoiteltuun *yleisen edun mukaiseen tavoitteeseen nähden* (tietosuojain 4 §:n 3 kohta)

Tutkimuksessa käsitellään seuraavia erityisryhmiin kuuluvia henkilötietoja:

Yleisen edun mukainen tieteellinen tai historiallinen tutkimustarkoitus tai tilastollinen tarkoitus (tietosuojalaki 6 §)

Henkilötietojen siirto EU/ETA ulkopuolelle

Tutkimuksessa tietojasi ei siirretä] EU/ETA -alueen ulkopuolelle.

Henkilötietojen suojaaminen

Henkilötietojen käsittely tässä tutkimuksessa perustuu asianmukaiseen tutkimussuunnitelmaan ja tutkimuksella on vastuuhenkilö. Henkilötietojasi käytetään vain tieteellistä tutkimusta varten. sekä muutoinkin toimitaan niin, että Sinua koskevat tiedot eivät paljastu ulkopuolisille.

Tunnistettavuuden poistaminen

Suorat tunnistetiedot poistetaan suojatoimena aineiston perustamisvaiheessa (pseudonymisoitu aineisto, jolloin tunnistettavuuteen voidaan palata koodin tai vastaavan tiedon avulla ja aineistoon voidaan yhdistää uusia tietoja).

Tutkimuksessa käsiteltävät henkilötiedot suojataan

käyttäjätunnuksella salasanalla

Henkilötiedot tallennetaan suojatulle Jyväskylän yliopiston U-asemalle.

HENKILÖTIETOJEN KÄSITTELY TUTKIMUKSEN PÄÄTTYMISEN JÄLKEEN

Tutkimusrekisteri hävitetään tutkimuksen valmistuttua tai viimeistään 31.12.2021 **Rekisterinpitäjä ja tutkimuksen tekijät**

Tämän tutkimuksen rekisterinpitäjä on:

Pro Gradu – opinnäytetyön tekijä Terhi Saarenpää (terhi.e.saarenpaa@student.jyu.fi)

Tutkimuksen vastuullinen johtaja: Terhi Saarenpää, terhi.e.saarenpaa@student.jyu.fi. **Yhteyshenkilö:** Terhi Saarenpää, terhi.e.saarenpaa@student.jyu.fi.

Tutkimuksen suorittajat: Terhi Saarenpää, Jyväskylän yliopiston erityispedagogiikan maisteriopiskelija

Rekisteröidyn oikeudet

Oikeus saada pääsy tietoihin (tietosuoja-asetuksen 15 artikla)

Sinulla on oikeus saada tieto siitä, käsitelläänkö henkilötietojasi ja mitä henkilötietojasi käsitellään. Voit myös halutessasi pyytää jäljennöksen käsiteltävistä henkilötiedoista.

Oikeus tietojen oikaisemiseen (tietosuoja-asetuksen 16 artikla)

Jos käsiteltävissä henkilötiedoissasi on epätarkkuuksia tai virheitä, sinulla on oikeus pyytää niiden oikaisua tai täydennystä.

Oikeus tietojen poistamiseen (tietosuoja-asetuksen 17 artikla)

Sinulla on oikeus vaatia henkilötietojesi poistamista tietyissä tapauksissa. Oikeutta tietojen poistamiseen ei kuitenkaan ole, jos tietojen poistaminen estää tai vaikeuttaa suuresti käsittelyn tarkoituksen toteutumista tieteellisessä tutkimuksessa.

Oikeus käsittelyn rajoittamiseen (tietosuoja-asetuksen 18 artikla)

Sinulla on oikeus henkilötietojesi käsittelyn rajoittamiseen tietyissä tilanteissa kuten, jos kiistät henkilötietojesi paikkansapitävyyden.

Oikeus siirtää tiedot järjestelmästä toiseen (tietosuoja-asetuksen 20 artikla)

Sinulla on oikeus saada toimittamasi henkilötiedot jäsennellyssä, yleisesti käytetyssä ja koneellisesti luettavassa muodossa, ja oikeus siirtää kyseiset tiedot toiselle rekisterinpitäjälle, jos se on mahdollista ja käsittely suoritetaan automaattisesti.

Vastustamisoikeus (tietosuoja-asetuksen 21 artikla)

Sinulla on oikeus vastustaa henkilötietojesi käsittelyä, jos käsittely perustuu yleiseen etuun tai oikeutettuun etuun. Tällöin yliopisto ei voi käsitellä henkilötietojasi, paitsi jos se voi osoittaa, että käsittelyyn on olemassa huomattavan tärkeä ja perusteltu syy, joka syrjäyttää oikeutesi.

Oikeuksista poikkeaminen

Tässä kuvatuista oikeuksista saatetaan tietyissä yksittäistapauksissa poiketa tietosuoja-asetuksessa ja Suomen tietosuojalaissa säädetyillä perusteilla siltä osin, kuin oikeudet estävät tieteellisen tai historiallisen tutkimustarkoituksen tai tilastollisen tarkoituksen saavuttamisen tai vaikeuttavat sitä suuresti. Tarvetta poiketa oikeuksista arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

Profilointi ja automatisoitu päätöksenteko

Tutkimuksessa henkilötietojasi ei käytetä automaattiseen päätöksentekoon. Tutkimuksessa henkilötietojen käsittelyn tarkoituksena ei ole henkilökohtaisten ominaisuuksiesi arviointi, ts. profilointi vaan henkilötietojasi ja ominaisuuksia arvioidaan laajemman tieteellisen tutkimuksen näkökulmasta.

Liite 3. Sisällönanalyysi

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Yläluokka	Yhdistävä luokka
<ul style="list-style-type: none"> - Wilma - Google Meet - Teams - Pedanet - Google Classroom - Sähköposti - Puhelut - viestit - Youtube - Tehtäväpaketti - Oppikirjat - Monisteet - Askartelu kotoa löytyvillä materiaaleilla - Ulkoilutehtävät - Lähiympäristön tutkiminen 	<p>Oppimisalustat</p> <p>Materiaalit</p> <p>Tehtävätyypit</p>	Etäopetuksen vaihtoehdot ja välineet	Etäopetuksen järjestäminen
<p>Tehtävälista/ oman aikataulun mukaan opiskelu</p> <p>Koulun lukujärjestyksen mukaan opiskelu</p> <p>Vuorovaikutuksellisen opetuksen säännöllisyys</p> <p>Tauot</p> <p>ruokailu</p>	Koulupäivän rakenne	Aikataulutuksen vapaus	
<ul style="list-style-type: none"> - Henkilökohtainen puhelu - Henkilökohtainen videopuhelu - Videovälitteiset pienryhmät opettajan kanssa - Luokan yhteiset videovälitteiset tunnit 	<p>Enemmän vuorovaikutusta</p> <p>Kuulumiset Paikallaolon varmistaminen</p> <p>Oppimisen ja siinä edistymisen varmistaminen</p> <p>Tuen tarpeen kartoittaminen</p> <p>Ohjeen antaminen</p>	Vuorovaikutus opettajan kanssa	

<ul style="list-style-type: none"> - Videovälitteiset ohjeet - Tehtävien palautus opettajalle - Valmis opetusvideo - Kirjalliset ohjeet 	Vähemmän vuorovaikutusta		
<ul style="list-style-type: none"> - Itsetehty lukujärjestys - Priorisointi - Urakkatyö - Joustavuus - Sopivan työskentelyajan määrittäminen 	Koulupäivän rakenne ja järjestys	Ajankäytön suunnittelu	Osallittuminen etäopetukseen
<ul style="list-style-type: none"> - työnjako vanhempien välillä - Isovanhempien tuki - Avun pyytäminen opettajalta - Osa lapsista halusi tehdä itsenäisesti 	Opetusvastuun ja kautuminen Auttamisen määrän tasapaino	Vanhemman osallistumisen määrä	
<ul style="list-style-type: none"> - Kannustaminen - tsemppaaminen - fyysinen läsnäolo - henkinen tuki - tunteen purkausten hillitseminen - tehtävien esille laittaminen - videovälitteiselle tunnille auttaminen - muistuttelu - patistelu - pakottaminen - ohjeistaminen - ohjaaminen 	Tunteiden säätelyn tukeminen Opiskelun valmistelu Palauttaminen työskentelyyn	Emotionaalinen tuki Toiminnanohjauksen tuki	

<ul style="list-style-type: none"> - ymmärtämisen varmistaminen - tarkistaminen - Alkuun pääsemisen tukeminen 	oppimisen varmistaminen	Pedagoginen tuki	
<ul style="list-style-type: none"> - huoli ja epätietoisuus pandemiasta - uuteen tilanteeseen sopeutuminen - Tietämättömyys poikkeustilanteen kestosta 	Epätietoisuus	Kuormittavuus	Vanhempien jaksaminen jaksamiseen vaikuttaa
<ul style="list-style-type: none"> - oman etätöön tekemiselle ajan löytyminen - työnrajaaminen - vanhemman vastuun lisäntyminen opiskelusta - kotityöt - Alle kouluikäisten lasten hoito - Elämän muut tekijät (työttömyys, parisuhde) 	Ajan ja arjenhallinta		
<ul style="list-style-type: none"> - Koettu stressi - riittämättömyys - väsymys - asioiden kasautuminen - yleinen elämänhallinta - oman ajan puute - Ajanjakson pituus 	Psyykkiset tekijät Sosiaaliset tekijät		

<ul style="list-style-type: none"> - eristäytyminen - kontaktien häviäminen - Vastuun kantaminen yksin - Lapsen kiukuttelu, vastustelu - netin katkokset - Suuttumus, hermostuminen, - kärsivällisyyden puute - Auktoriteetin haasteet - valmiuksien puute - asiat muuttuneet - vaikeat tehtävät 	<p>Ulkopuolinen tekijä</p> <p>Ulospäin näkyvät tekijät</p> <p>Osaamisen puute</p>		
<ul style="list-style-type: none"> - positiivisuus - ilo pienistä asioista - päätetään selviytyä - Näkee koulutyön tukemisen kiinnostavana 	<p>Asennoituminen</p>	<p>Jaksamista tukevat</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - kevään valon määrä - työttömyyden tai vuosiloman osuminen ajanjaksolle - kevyempää töissä - harrastukset tauolla, ei aikatauluja - Lisääntynyt yhteinen aika - Kaikilla samanlainen tilanne 	<p>Olosuhteet</p>		
<ul style="list-style-type: none"> - vanhempien vastuun jakautuminen 	<p>saatu tuki</p>		

<ul style="list-style-type: none"> - isovanhem- puen tuki - työnantajan jousto ja ym- märitys - Yhteistyö opettajan kanssa toimii - Opettajan tuki 			
<ul style="list-style-type: none"> - Hyvät valmiu- det opettaa - opettaja- luonne - tehtävät help- poja alkuope- tuksessa - tekniset val- miudet hyvät - priorisointi, jä- tetään jotain tekemättä 	Kokemus omasta osaamisesta		
<ul style="list-style-type: none"> - Lapsi oppii uutta (esim. etäyh- teydet) - Itsenäisyys - asioista huo- lehtiminen 	Lapsen onnistu- miset vanhem- man näkökul- masta		

Liite 4. Haastattelukysymykset

HAASTATTELURUNKO

Tämä haastattelu jakautuu kolmeen teemaan, joista ensimmäisessä selvitetään yleisiä asioita. Seuraavana teemana on vanhempien osallisuus etäopetuksessa ja kolmantena teemana on vanhempien hyvinvointi ja jaksaminen etäopetusjakson aikana.

Yleiset

- Kerro, keitä perheeseesi kuuluu.
- Missä asutte?
- Minkä ikäisiä lapsesi ovat?
- Milloin lapsesi oli etäopetuksessa? keväällä onko ollut muulloin?
- Mitä teet työkseesi?
- Olitko etätöissä, töissä vai teitkö jotain muuta etäopetuksen aikana.
- Mitä kumppanisi tekee työkseen ja oliko hän töissä etäopetuksen aikana?

- Tapahtuiko etäopetusjakson aikana jotain työhön liittyviä muutoksia kuten lomautus tai irtisanominen?
- Autoitko sinä tai kumppanisi lapsia etäopetuksessa? Kumpi osallistui enemmän?
- Miten etäopetus oli järjestetty lapsenne koulussa?
- Millaista yhteydenpito opettajan kanssa oli?

Vanhempien osallisuus etäopetuksessa

- Kerro perheenne arjesta etäopetuksen aikana
- Millainen päivärutiini perheellänne oli etäopetuksen aikana?
- Millä tavoin osallistuit lapsesi etäopetukseen?
- Miten lapsesi suhtautui etäopetukseen?
- Tarvitsiko lapsi apua opiskelussaan (esim. kannustusta ja rohkaisua tai apua tehtävien suorittamiseen?)
- Miten lapsi suhtautui apuun vai halusiko mieluummin tehdä itsenäisesti?
- Miten tilanteissa edettiin?
- Onko lapsellasi jotain oppimiseen vaikuttavia haasteita?
- Onko lapsesi tehostetussa tai erityisessä tuessa?
- Millaisia haasteita etäopetuksessa ilmeni? Entä onnistumisia?
- Mikä oli vaikeinta etäopetuksen aikana?
- Kuinka paljon aikaa lapsesi käytti opiskeluun?

Vanhempien hyvinvointi ja jaksaminen

- Millainen kokemus etäopetusjakso oli sinulle?
- Kerro omasta jaksamisestasi ja hyvinvoinnistasi etäopetuksen aikana.
- Millaisiksi koit omat valmiutesi etäopetuksessa?
- Millaisia onnistumisia tai epäonnistumisia koit etäopetusjakson aikana?
- Millaisia hyviä asioita etäopetuksesta seurasi sinulle tai perheellesi?
- Olitko stressaantuneempi tai kuormittuneempi etäopetuksen aikana verrattuna aikaan ennen koronapandemiaa?
- Millä tavalla koit etäopetusjakson stressaavaksi tai kuormittavaksi?
- Miten sait omat työsi ja velvollisuutesi hoidettua?
- Haluatko vielä palata johonkin asiaan tai onko sinulla vielä muuta mielessä?